

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen opiskelijoi-
den kokemusten ja jatkopolkujen kartoittaminen**

Sanna Piilonen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

11/ 2017

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Sanna Piilonen	Sivumäärä 48 ja 3 liitesivua
Työn nimi Avaimet Onnistumiseen –koulutuksen opiskelijoiden kokemusten ja jatkokoulutuksen kartoittaminen	
Ohjaava(t) opettaja(t) Johanna Kuivakangas	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Jyväskylän Settlementti ry, Roija Aflatuni	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön aiheena on Avaimet Onnistumiseen –koulutuksen opiskelijoiden kokemusten ja jatkokoulutuksen kartoittaminen koulutuksen jälkeen.</p> <p>Opinnäytetyön tilaaja on Jyväskylän Settlementti ry ja Avaimet Onnistumiseen –koulutus. Koulutus on suunnattu 17-29 vuotiaalle nuorille maahanmuuttajille, joilla ei ole opiskelu- tai työpaikkaa. Koulutuksessa opiskelijat saavat tukea tulevaisuuden suunnitteluun, elämänhallintaan sekä kulttuuriin ja ympäristöön tutustumiseen. Koulutuksessa opiskellaan myös suomen kieltä.</p> <p>Opinnäytetyössä on kartoitettu, mitä opiskelijat ovat oppineet koulutuksessa ja mitkä opituista asioista on koettu hyödylliseksi myöhemmin. Tämän lisäksi on tarkasteltu sitä, ovatko opiskelijat päässeet koulutuksen jälkeen opiskelemaan tai töihin. Osa opinnäytetyötä on myös menetelminä käytettyjen kyselyjen ja tapaamisten kehittäminen, jotta niitä voitaisiin hyödyntää myös jatkossa osana koulutuksen palautteen keruuta.</p> <p>Opinnäytetyössä käytetyt menetelmät olivat webropol-kysely sekä tapaaminen. Tapaamiseen kutsuttiin kaikki syksyn 2016 opiskelijat. Tapaamisella oli kaksi tarkoitusta: helpottaa ja mahdollistaa kyselyyn vastaaminen sekä toimia ”luokkakokouksena”. Tapaamisessa oli tarkoitus tavata muita samaan aikaan opiskelleita sekä ohjaajia.</p> <p>Osa kyselyn vastauksista saatiin tapaamisen aikana ja osa jälkikäteen. Kyselyyn vastanneet ovat syksyllä 2016 opiskelleita nuoria, ja kyselyyn vastaamisen hetkellä koulutuksen päättymisestä oli kulunut puoli vuotta. Kielenoppiminen oli yksi isoin teema, joka kyselyn vastauksista nousi esille. Se toistui useiden eri kysymysten kohdalla ja se koettiin hyödylliseksi. Analyysi osiossa verrattiin myös koulutuksen tavoitteita opittuihin asioihin. Vastausten perusteella tavoitteet ja opitut asiat olivat yhteydessä toisiinsa. Kyselyyn vastanneista puolet oli jatkanut kotoutumiskoulutukseen. Puolivuotta koulutuksen päättymisen jälkeen vain kaksi nuorista oli kotona. Vastauksia kyselyyn tuli vain 8, joten opinnäytetyössä esitellyt teemat ja kehittämisideat ovat yksittäisten opiskelijoiden kokemuksia, eivätkä näin ollen yleistettävissä.</p> <p>Opinnäytetyö on hyödynnettävissä koulutuksen kehittämiseen. Opinnäytetyössä on myös tuotu esille, että kyselyn ja tapaamisen järjestämistä olisi tärkeä jatkaa, jotta niiden avulla saataisiin lisää tietoa koulutuksen toimivuudesta ja sekä opiskelijoiden jatkokoulutusta.</p>	
Asiasanat kotoutuminen, koulutus, maahanmuuttajat, nuoret	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Sanna Piilonen	Number of Pages 48 and 3 attachment pages
Title Students' experiences of Keys to Succes (Avaimet Onnistumiseen) training and what have the stundents done after it	
Supervisor(s) Johanna Kuivakangas	
Subscriber and/or Mentor Jyvälän Setlementti ry, Roija Aflatuni	
Abstract <p>The subject of this thesis is the students' experiences of Keys to Succes (Avaimet Onnistumiseen) training and what have they done after the training.</p> <p>The subscriber of this thesis is Jyvälän Setlementti ry and Keys to Succes –training. Keys to Succes is for young (17-29 years old) immigrants who are not currently working or studying. The topics in the trainig contain future planning, matters of every day life, getting to know culture and environment and learning finnish language.</p> <p>The objective of this thesis is to find out what are the things that students have learned during the training and have those things been helpful after the training. The other objective is to find out if the students have found a job or if they are currently studying. The research methods used in this thesis are a survey and a meeting. A part of this thesis is to develop those methods so they could be used in the Keys of Succes training as a part of collecting feedback.</p> <p>The methods used in this thesis are webropol-survey and a meeting that was organized. All the students of autumn 2016 were invited to the meeting. The meeting had two different purposes. First purpose was to get answers to the survey there. The other purpose of the meeting was that the students who were in the training at the same time could meet each other and also the teachers.</p> <p>Half of the answers to the survey were given at the meeting and half of them I got afterwards. All the students that answered to they survey were in the Keys to Succes –training in the autumn 2016. The meeting was organized and the survey was conducted 6 months after the training had ended. Learning Finnish was one of the themes that repeated in different answers of the survey. It was also a thing that was helpful after the training. In the analysis section of the thesis I also compared the answers to the objectives of the training. Based on those answers there is a connection between the objectives and the things that students had learned during the training. Half of the students who answered the survey told that they had started integration training for immigrants. 6 months after the training ended two of the students that answered the survey were home. Only 8 people answered the survey so the themes and development ideas are experiences of individual students.</p> <p>This thesis can be used to develop the Keys to Succes training. In the thesis I also bring attention to the fact that it's important to continue the survey and organize the meeting for students. With those methods information can be gathered about the training and develop it even more.</p>	
Keywords individual integration, education and training, immigrants, youth	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
1.1	Opinnäytetyön aihe	5
1.2	Työn tilaaja	6
2	OPINNÄYTETYÖN TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET	7
2.1	Kotoutuminen ja kotouttaminen	7
2.2	Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen toimintaperiaatteet	12
2.3	Työelämä- ja opiskeluvälmiudet	14
3	TOTEUTUS JA MENETELMÄT	15
3.1	Opinnäytetyön tavoitteen muotoutuminen	15
3.2	Kysely ja tapaaminen menetelminä	17
4	TULOKSET JA ANALYSOINTI	20
4.1	Kysely	20
4.1.1	Taustoittavat kysymykset ja kurssia edeltänyt aika	23
4.1.2	Kokemukset verrattuna kurssien tavoitteisiin	24
4.1.3	Kurssin jälkeinen aika	26
4.1.4	Kehittämiskohteita ja palautetta	28
4.1.5	Kyselyn kerääminen jatkossa	32
4.2	Tapaaminen	32
5	POHDINTA	34
5.1	Kysely ja mahdolliset jatkotutkimuksen aiheet	34
5.2	Tapaaminen	36
5.3	Muita näkökulmia opinnäytetyön aihepiiriin	37
5.4	Opinnäytetyön hyödynnettävyys	38
5.5	Oma arvio opinnäytetyöstä	40
	LÄHTEET	42
	LIITTEET	49
	LIITE 1: Kysely	49

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön aihe

Opinnäytetyön aiheena on opiskelijoiden kokemukset Avaimet Onnistumiseen –koulutuksesta sekä jatkolut koulutuksen jälkeen. Tarkoituksena on tarkastella mitä Avaimet Onnistumiseen –koulutuksessa aiemmin opiskelleet nuoret kokevat oppineensa koulutuksessa, onko opitut asiat koettu hyödylliseksi myöhemmin sekä selvittää ovatko he saaneet koulutuksen jälkeen opiskelu- tai työpaikkaa. Opiskelijoiden palautteen pohjalta nousi esiin muutamia kehittämiskohteita, jotka esitellään opinnäytetyön analyysi osiossa. Opinnäytetyössä kehitetään myös sitä, miten opiskelijoiden kokemuksista ja jatkololuista saataisiin tietoa myös tulevaisuudessa.

Tarve kehittämistyölle nousi työyhteisöstä. Tein opintoihini liittyvää nuorisotyön syventävää harjoittelua syksyllä 2016 Avaimet Onnistumiseen –koulutuksessa, jossa heräsi keskustelua siitä, että olisi tärkeää tietää, mihin koulutuksessa opiskelleiden nuorten jatkolut ovat vieneet. Opiskelijoiden jatkolukuja ja heidän kokemuksiaan koulutuksesta selvittämällä saadaan lisätietoa koulutuksen toimivuudesta. Kerättyä tietoa koulutuksen toimivuudesta pystytään hyödyntämään esimerkiksi koulutuksen rahoitushakemusta tehtäessä. Haluan opinnäytetyölläni tuoda myös lisätietoa työyhteisöön koulutuksessa tehdyn työn tuloksista. Opinnäytetyön tavoitteena on siis tuottaa lisätietoa sekä tehdä mahdollisia kehittämissuhteita opiskelijoiden kokemusten pohjalta. Näiden lisäksi käsittelen opinnäytetyössäni menetelminä käyttämiäni kyselyä, sekä tapaaamista ja niiden kehittämistä eteenpäin, jotta niitä voitaisiin hyödyntää koulutuksessa myöhemminkin.

Opinnäytetyöprosessin aikana olen kohdannut monia haastavia tilanteita, joita tulen myös tässä opinnäytetyössä kuvaamaan, koska niillä on vaikutusta opinnäytetyön aiheiston keruuseen, tuloksiin sekä siihen, kuinka paljon uutta tietoa opinnäytetyöni pystyy tuottamaan. Kuitenkin kiinnostus opinnäytetyön aihepiiriin, sekä omakohtainen kokemus Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen harjoittelijana motivoivat ratkomaan

haasteita ja pääsemään eteenpäin opinnäytetyöprosessissa. Oman opintopolkuni kanalta tarkasteltuna opinnäytetyö antaa hyvän mahdollisuuden päästä syventävään ammatillisuuttani monikulttuurisen työn osalta.

1.2 Työn tilaaja

Opinnäytetyön tilaajana toimii Jyvälän Setlementti ry:n kansalaisopiston Avaimet Onnistumiseen –koulutus. Avaimet Onnistumiseen –koulutus on tarkoitettu 17-29 vuotiaille maahanmuuttajanuorille, joilla ei ole opiskelu tai työpaikkaa. Koulutuksessa nuoret oppivat suomen kieltä sekä saavat tukea arjen hallintaan, kulttuurin ja ympäristön tunteeseen sekä tulevaisuuden suunnitteluun (Jyvälän Setlementti ry 2015a). Koulutusta rahoittaa Opetushallitus. Avaimet Onnistumiseen -koulutus tukee maahanmuuttajanuorten opiskelu- ja työelämävalmiuksia ja se tarjoaa ilman opiskelu- tai työpaikkaa oleville nuorille pienryhmätoimintaa. Toiminta tukee nuorten itseohjautuvuutta ja osallisuutta, vahvistaa elämän- ja arjenhallintaa, antaa tukea tulevaisuuden suunnitteluun ja ammentaa voimaa vertaisuudesta. (Jyvälän Setlementti ry 2015b.)

Koulutus koostuu neljästä eri sisältöisestä kurssista, sekä kieliopinnoista. Kieliopinnoita tarjottiin syksyllä 2016 erikseen kielitason mukaan jaetuissa ryhmissä. Koulutuksen muut kokonaisuudet ovat Koti tutuksi, joka keskittyy arjen taitoihin ja elämönhallintaan, Kulttuuri tutuksi joka keskittyy kulttuuriseen identiteettiin ja vuorovaikutukseen, Ympäristö tutuksi, joka keskittyy sosiaalisiin verkostoihin ja monipuolisiin toiminnan mahdollisuuksiin sekä Tulevaisuusverstaas jossa tutustutaan esimerkiksi suomalaiseen koulutusjärjestelmään, kartoitetaan omia vahvuuksia ja tehdään tutustumiskäyntejä eri paikkoihin (Jyvälän Setlementti ry 2015b). Nämä kurssit käydään osittain erikseen naisten ja miesten ryhmissä, osittain sekaryhmissä. Koulutuksen sisältöä on mahdollista räätälöidä vastaamaan opiskelijan omia tarpeita tuntimäärän tai sisällön osalta. Avaimet Onnistumiseen -kurssi järjestetään kaksi kertaa vuodessa, syksyllä ja keväällä. Yleensä Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen opiskelijat opiskelevat koulutuksessa yhden lukukauden, syksyn tai kevään, mutta osa saattaa opiskella koulutuksessa kauemminkin. TE-toimiston asiakkaille koulutusta tarjotaan joko omaehtoisena opiskeluna tai työkokeilun muodossa (Jyvälän Setlementti ry 2015b).

Avaimet Onnistumiseen -koulutus on osa Jyvälän Setlementin toimintaa. Jyväskylä kuuluu Suomen Setlementtiliittoon ja Jyvälän keskeisiä toimialoja ovat kasvatus, koulutus ja sosiaaliset hankkeet (Jyvälän Setlementti ry 2015c). Suomen Setlementtiliiton jäseniä ovat 45 paikallista setlementtiä. Suomen Setlementtiliitto on setlementtiliikkeen keskusjärjestö, sekä kansalaisjärjestö, jonka toiminta on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta, sekä voittoa tavoittelematonta. Setlementtityöllä pyritään edistämään yhdenvertaisuutta, moniarvoisuutta sekä sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Setlementtityössä työvälineinä toimivat yksilön kunnioitus, moninaisuuden arvostaminen, heikoimpien tukeminen sekä luottamus ihmisiin sekä heidän voimavaroihinsa. Setlementtityön mission mukaan sen toiminnan taustalla on tahto turvata ihmisten oikeutta hyvään elämään kaikenlaisissa elämäntilanteissa. Sitä pystytään turvaamaan parhaiten kannustamalla jokaista yksilöä sekä yhteisöä löytämään omat voimavaransa. Setlementtiliiton arvoja ovat rohkeus ja luottamus, paikallisuus ja yhteisöllisyys sekä yhdenvertaisuus ja oikeudenmukaisuus. (Suomen Setlementtiliitto 2017b.)

2 OPINNÄYTETYÖN TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

Opinnäytetyöni kannalta keskeistä on kartuttaa tietoperustaa kotouttamiseen, kotoutumiseen, osallisuuteen, sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyyteen, sosiaaliseen vahvistamiseen sekä työelämä- ja opiskeluvalmiuksiin liittyen. Näiden lisäksi olen tarvinnut yleisesti tutkimuksen tekoon, kuten aineiston keruuseen ja analysointiin liittyvää kirjallisuutta. Myöskin aihealueeseen liittyvät tutkimukset ovat tärkeitä opinnäytetyöni tietoperustan kannalta.

2.1 Kotoutuminen ja kotouttaminen

Kotoutumisen edistäminen on tällä hetkellä ajankohtainen aihe valtakunnallisesti sekä paikallisesti tarkasteltuna. Maahanmuuttoviraston mukaan vuonna 2016 tehtiin ennätyksmäärän päätöksiä (Maahanmuuttovirasto 2017b). Vuonna 2015 turvapaikkaa haki

32 476 henkilöä ja vuonna 2016 turvapaikkaa haki 5 657 henkilöä. Turvapaikka-asi-oissa päätöksiä tehtiin vuonna 2016 noin 28 200, eli neljä kertaa enemmän kuin edellisenä vuonna. Päätöksistä myönteisiä oli 7 745 eli 27%. (Maahanmuuttovirasto 2017b.) Vuonna 2016 annettiin yhteensä 24 290 päätöstä liittyen ensimmäiseen oleskelulupa-an Suomessa. Näistä myönteisiä oli 20 965. Näistä eniten eli 8 171 myönnettiin perhesiteen perusteella, opiskelun perusteella 6 348, työn perusteella 5 770 ja muulla perusteella 676. (Maahanmuuttovirasto 2017c.) Maahanmuuttovirastossa arvioidaan, että vuonna 2017 tullaan jättämään edellistä vuotta enemmän hakemuksia kansalaisuus- ja oleskelulupa-asioissa, mutta turvapaikkahakemuksien määrää on vaikea ennalta arvioida. Ensimmäisiä oleskelulupahakemuksia odotetaan vireille 28 000 ja kasvun odotetaan näkyvän perhesiteiden perusteella jätettävissä hakemuksissa. (Maahanmuuttovirasto 2017a.)

Vuonna 2016 Jyväskylän väestöstä 3,2% oli ulkomaan kansalaisia. Eri kansalaisuuksia oli kaikkiaan 123. Vieraskielisiä Jyväskylän väestöstä oli 4,7%. (Jyväskylän kaupunki 2017b.) Jyväskylä on ottanut vuosittain vastaan 50 kiintiöpakolaista, ja vuonna 2017 tarjottavien kuntapaikkojen määrä nostettiin 150:en. Kaupunginhallituksen päätöksellä kuntapaikkojen määrä pysyy 150:ssä vuoden 2021 loppuun. Kuntapaikoille voidaan ottaa kiintiöpakolaisia, mutta myös oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita. (Jyväskylän kaupunki 2017c.)

Kun käsitellään kotoutumista sekä kotouttamista, on oleellista tuoda esille laki kotoutumisen edistämisestä, jossa kumpikin termi on määritelty. Laissa kotoutumisella tarkoitetaan yhteiskunnan ja maahanmuuttajan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on, että maahanmuuttaja saa yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Samalla kuitenkin tuetaan maahanmuuttajan mahdollisuuksia ylläpitää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Kotouttaminen taas määritellään laissa kotoutumisen edistämiseksi ja tukemiseksi viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla. (Finlex 2017.)

Tämän hetkinen laki kotoutumisen edistämisestä astui voimaan vuonna 2011 ja yhtenäisen tavoitteena oli, että kotouttamistoimenpiteet ja -palvelut olisivat kaikkien niitä tar-

vitsevien maahanmuuttajien saatavilla, riippumatta oleskelun perusteesta. Kaikille halutaan antaa perustietoa Suomesta, sekä mahdollisuus alkukartoitukseen. (Saukkonen 2013, 88-89.)

Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään sekä osana kunnallisia peruspalveluja, että työ- ja elinkeinohallinnon palveluja, ja muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. (Finlex 2017.) Jyväskylän kotoutumispalvelut vastaavat Jyväskylään asettuvien kiintiöpakolaisten, oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden sekä inkerinsuomalaisten paluumuuttajien kotouttamisesta. Kuntapaikan saaneet kiintiöpakolaiset sekä oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat ovat kaupungin kotoutumispalveluiden asiakkaita ensimmäiset kolme maassaolovuotta, ja paluumuuttajat ensimmäisen vuoden ajan. (Jyväskylän kaupunki 2017a.) Työ- ja elinkeinopalvelut (TE-palvelut) vastaavat työnhakijoiksi ilmoittautuneiden maahanmuuttajien kotouttamisesta ja vastaavat ELY-keskusten kanssa heille järjestettävistä työvoimapalveluista joilla kotoutumista edistetään ja tuetaan, luku- ja kirjoitustaidon opetuksesta sekä perusopetuksesta (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017b). TE-palvelujen järjestämät kotoutumispalvelut tarkoittavat maahanmuuttajan ohjausta ja neuvontaa, alkukartoituksen tekemistä, kotoutumissuunnitelmaa sekä kotoutumiskoulutusta (TE-palvelut 2017.)

Kotouttamistoimintaa voidaan jakaa esimerkiksi seuraavasti: sosiaalinen, tiedollinen ja toiminnallinen taso. Sosiaaliseen tasoon kuuluvat toiminnot joilla vahvistetaan maahanmuuttajan psykososiaalista tilannetta ja siihen kuuluva toiminta mahdollistaa esimerkiksi vertaisryhmien muodostumisen sekä sosiaalisten verkostojen luomisen. Tiedolliseen tasoon kuuluu esimerkiksi kielitaidon, yhteiskuntataitojen sekä työllistymisedellytysten kehittäminen. Toiminnallisella tasolla taas tarkoitetaan kaikkea muuta toimintaa, ja se voi pitää sisällään vaikkapa kerhoja, liikuntaa tai erilaisia retkiä. Toimintaa, kursseja ja palveluja järjestävät sekä kunnat, seurakunnat, että yhdistykset ja järjestöt. (Mikkonen 2005, 59.) Jyväskylässä kotoutumiskoulutusta aikuisille maahanmuuttajille tarjoavat esimerkiksi Jyväskylän kansalaisopisto sekä Spring House. Jyväskylän kansalaisopisto järjestää työvoimapolitiittisena tilauskoulutuksena kotoutumiskoulutusta, jota rahoittaa Keski-Suomen ELY-keskus ja koulutukseen hakeudutaan TE-toimiston kautta (Jyväskylän kansalaisopisto 2017). Myös Spring House tarjoaa maa-

hanmuuttajille kotoutumiskoulutusta sekä esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidon koulutusta. Spring House järjestää koulutusta eri puolilla Suomea. (Spring House 2017). Lain mukaan kotoutumiskoulutuksella tarkoitetaan oppivelvollisuusiän ylittäneille maahanmuuttajille järjestettävää suomen tai ruotsin kielen opetusta, sekä tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta ja muuta opetusta, jolla edistetään työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä. Tämän lisäksi kotoutumiskoulutuksella edistetään yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. (Finlex 2017.)

Kotouttamistyössä on mukana monenlaisia toimijoita kolmannelta sektorilta. Näihin toimijoihin lukeutuvat niin valtakunnalliset asiantuntijaorganisaatiot kuin kansainväliset organisaatiotkin, kuten Punainen Risti. Näiden lisäksi mukana on paljon pieniä yhdistyksiä sekä niiden kattojärjestöjä. Kolmannella sektorilla kotouttavaa työtä tekevien järjestöjen päämäärät ovat erilaisia. Jotkin järjestöt tukevat jäsentensä integraatioprosessia tai mahdollisuutta ylläpitää omaa kulttuuria. Joidenkin suurten yhdistysten kohdalla maahanmuuttajatyöstä on tullut osa toimintaa ja tavoitteet ovat laajoja, kuten esimerkiksi Setlementtiliikkeellä. (Lautiola 2013, 19.) Monikulttuurisesta työstä on muodostunut osa settlementtien toimintaa. Monikulttuurisen työn muotoihin kuuluvat esimerkiksi vertaisapu, opintotoiminta, suomalaiseseen työkuultuuriin perehdyttäminen, aktiiviseen kansalaisuuteen opastaminen ja väliinpuotoajaryhmien tunnistaminen sekä tukeminen. (Suomen Setlementtiliitto 2017a.) Jyväskylän Setlementti järjestää Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen lisäksi Jyväskylän monikulttuurista iltakoulua.

Suomeen muutetaan monenlaisista syistä. Joku tulee opiskelemaan, toinen töihin, ja joku hakee turvapaikkaa. (Schubert 2013, 63.) Osa muuttaa Suomeen perhesiteiden vuoksi. Myös Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen opiskelijat ovat muuttaneet Suomeen erilaisin syin, joten jo pelkästään tältä kannalta katsottuna opiskelijaryhmät muodostuvat hyvin erilaiset taustat omaavista opiskelijoista. Oli maahanmuuton syy mikä tahansa, tuo uuteen maahan muutto mukanaan muutoksia hyvin arkisiinkin asioihin. Oman kulttuurin tavat, normit ja arvot eivät välttämättä olekaan enää jaettuina valtaväestön kanssa ja muutokset voivat alkuun näkyä hyvin arkisissakin asioissa, kuten ruokavaliossa tai ruokailuajoissa (Schubert 2013, 63). Myös vuorovaikutustilanteet ovat sellaisia, joissa muutos näkyy. Ne voivat olla stressaaviakin tilanteita, koska sanallisessa kommunikoinnissa on käytettävä uuden maan kieltä, tai jotakin yhteistä vierasta

kieltä, kuten englantia (Schubert 2013, 64). Vaikka kielitaito olisikin hyvä, on arjessa muun kuin oman äidinkielen käyttö haastavaa (mt., 64). Avaimet Onnistumiseen -koulutuksessa vuorovaikutustilanteita on pyritty helpottamaan kieliavustajilla, jotka ovat mukana tunneilla. Koulutuksessa pyritään siihen, että jokaiselle ryhmässä puhutulle kielelle löytyisi avustaja. Toisaalta pyritään kuitenkin käyttämään mahdollisimman paljon suomen kieltä opetuksessa ja muussa vuorovaikutuksessa, jotta kielitaito kehittyy. Kieliavustajien tulkkaus pitää kuitenkin huolen siitä, että opiskelijat voivat tarvittaessa ilmaista itseään myös omalla äidinkielellään. Kieliavustajat myös tulkkavat ohjaajien ja toisten opiskelijoiden puhetta, jotta kaikki voisivat olla osallisina käsiteltäviin aihealueisiin.

Kotoutuminen on moniulotteinen prosessi, johon liittyy uusiin asioihin ja toimintatapoihin tutustumista, sekä myös vanhojen jättämistä. Hyvinvoinnin kannalta onkin oleellista, kuinka hyvin pystyy löytämään itselleen tasapainon kahden eri kulttuurin välillä. (Schubert 2013, 64.) Avaimet Onnistumiseen -koulutuksessa kurssien sisällöt ovat kotoutumista tukevia, antaen tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista sekä antavat mahdollisuuden tutustua uuteen asuinkaupunkiin. Avaimet Onnistumiseen -koulutuksessa on työelämävalmiuksiin ja tulevaisuuden suunnitteluun keskittyvän Tulevaisuus verstaas -kurssin sekä Suomen kielen kurssien lisäksi Koti, Ympäristö ja Kulttuuri tutuksi -kurssit (Jyvälän Settlementti ry 2017). Kurssisuunnitelmat pohjautuvat Opetushallituksen suositukseen aikuisten maahanmuuttajien kotoutuskoulutuksen opetussuunnitelmasta. Koti tutuksi -kurssi keskittyy arjen taitoihin ja elämänhallintaan ja sen sisältöihin kuuluvat niin kodinhoitoon ja asumiseen, suomalaiseen ruokakulttuuriin kuin liikennekulttuuriinkin liittyvät aihepiirit. Kulttuuri tutuksi -kurssi keskittyy kulttuuriseen identiteettiin ja vuorovaikutukseen. Sen sisältöihin kuuluvat perhe ja maahanmuutto, ihmissuhteet ja sosiaalinen verkosto, sosiaaliset taidot arkitilanteissa, suomalainen tapakulttuuri ja vakaumukset Suomessa. Ympäristö tutuksi -kurssin sisältöjä ovat liikunta ja urheilu, musiikki ja taide, järjestöt ja vapaaehtoistoiminta, ympäristöystävällisyys ja jokamiehen oikeudet. (Jyvälän Settlementti ry 2017.)

2.2 Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen toimintaperiaatteet

Tässä luvussa käyn läpi lyhyesti Avaimet Onnistumiseen –koulutuksen keskeisiä toimintaperiaatteita ja menetelmiä, jotka ohjaavat toimintaa. Näihin kuuluvat voimauttaminen, vahvistaminen ja osallisuus sekä toiminnallinen pedagogiikka, integroitu suomenkielenopetus ja sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyys. (Jyvälän kansalaisopisto 2014).

Sukupuolisensitiivisessä työssä pyritään muun muassa purkamaan, avaamaan ja laajentamaan sukupuolirooleja sekä sukupuolittuneita käyttäytymismalleja. Ei ole yhtä oikeaa tapaa olla tyttö tai poika, vaan sukupuolisensitiivisessä työssä tuetaan nuoria pohtimaan ja löytämään oma identiteetti ja tapa olla. Nuoria rohkaistaan olemaan oma itsensä ja löytämään omat voimavaransa. Sukupuolisensitiivisyys on herkkyyttä huomioida sukupuolen vaikutukset nuoren kasvuun. (Helsingin Tyttöjen talo 2017b.)

Kulttuurisensitiivisyydellä tarkoitetaan herkkyyttä huomioida kulttuureihin liittyviä erityispiirteitä. Sekä sukupuoli- että kulttuurisensitiivinen työote vaativat työntekijän oman kulttuurin, arvojen ja normien tunnistamista ja reflektointia sekä sukupuolirooleihin ja muihin kulttuureihin liittyvien käsitysten tiedostamista ja omaan toimintaan vaikuttavien stereotyyppien tarkastelua. (Helsingin Tyttöjen talo 2017a.)

Integroitu suomen kielen opetus on myös yksi toimintaa ohjaavista keskeisistä periaatteista. Käytännössä se näkyy siinä, että opiskelijoiden ja kotoutumisen kannalta oleellisia teemoja opiskellaan selkosuomeksi, jolloin myös suomen kielen taito kehittyy samalla (Jyvälän Kansalaisopisto 2014.) Selkokielellä tarkoitetaan sisällöltään, rakenteeltaan sekä sanastoltaan yleiskieltä helpommin ymmärrettävää ja luettavaa kieltä. Selkokieltä voidaan käyttää puheessa ja tekstissä. (Selkokeskus 2015). Suomen kieltä voi oppia muutenkin, kuin suoraan kirjasta lukemalla ja ryhmissä pyritäänkin pääosin käyttämään suomea. Kielitaitoa pyritään kartuttamaan varsinaisen suomen kielen tunteen lisäksi myös toiminnan kautta. Avaimet Onnistumiseen -koulutuksessa opiskelijoita kannustetaan puhumaan suomea, mutta paikalla on myös kieliavustajia, jotka tarvittaessa tulkkavat. Hyödynsin kieliavustajien apua myös opinnäytetyössä.

Voimauttaminen, vahvistaminen ja osallisuus ovat osa Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen toimintatapoja. Nuorten halutaan osallistuvan koulutuksen räätälöimiseen itselle sopivaksi ja mietitään heidän kanssaan, mikä oma elämäntilanne on ja mitkä ovat päämäärät ja toiveet. Koulutuksen räätälöinti auttaa lisäämään oppimismotivaatiota sekä sitoutumista opiskeluun. Nuoria kannustetaan oman tulevaisuuden suunnitteluun ja vastuun ottamiseen omista valinnoista. Näihin tavoitteisiin pääsemisen keinoja nuori miettii yhdessä kouluttajan kanssa. (Jyvälän kansalaisopisto 2014.) Osallistumisella voidaan edistää osallisuutta, jos mahdollisuus todelliseen vaikuttamiseen löytyy, jolloin osallistuja saa kokemuksen omasta merkityksestään yhteisön jäsenenä. Osallisuus on kuulumista johonkin, toimimista sen osana, mutta myös tunne siitä, että kuuluu yhteisöön. (Rahikka-Räsänen & Ryytänen 2014, 10.)

Nuorten kannustaminen on koko ohjaajatiimin oleellinen tehtävä. Voimauttamisen, sosiaalisen vahvistamisen ja osallisuuden keinoin voidaan auttaa nuoria löytämään omat ”avaimet onnistumiseen”. Sosiaalinen vahvistaminen on käsitteenä laaja, mutta sosiaalisen vahvistamisen painopiste on ehkäisevässä työssä ja sillä pyritään tukemaan elämänhallintaa kokonaisvaltaisesti (Mehtonen 2011, 13). Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen Koti tutuksi -kurssin tavoitteisiin kuuluukin arjen taitoihin ja elämänhallintaan liittyviä teemoja (Jyvälän Setlementti ry 2017).

Vielä yksi näkökulma, joka kuvaa Avaimet Onnistumiseen -koulutusta on toiminnallinen pedagogiikka. Avaimet Onnistumiseen -koulutuksessa opitaan kieltä vuorovaikutuksellisissa sosiaalisissa tilanteissa. Toiminnallinen pedagogiikka näkyy muun muassa siinä, että koulutuksessa erilaisia sosiaalisia tilanteita tuodaan luokkaan ja harjoitellaan esimerkiksi draaman tai demonstraatioiden keinoin. Tähän liittyy myös opetuksen vieminen ulos luokkahuoneesta vierailukäyntien muodossa. (Jyvälän kansalaisopisto 2014.) Myös opiskelijoiden osallistaminen erilaisten menetelmien kautta on tärkeä osa koulutuksen toimintatapoja.

2.3 Työelämä- ja opiskeluvälmiudet

Työelämätaidot voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen: uranhallintaan liittyvät taidot, työtehtävään liittyvä osaaminen sekä yleiset vämiudet, taidot ja kyvyt, jotka ovat työtehtävästä riippumattomia (Aarnikoivu 2010, 39). Uranhallintataitoihin liittyy mm. työnhakutaidot sekä ammatinvalinta- ja urasuunnittelutaidot. Näiden lisäksi vämiudet oppia uusia työmarkkinoilla tarvittavia taitoja sekä omien ammatillisten kehittymistarpeiden arvioiminen ovat osa uranhallintataitoja. Myöskin kyky tunnistaa omat kiinnostuksen kohteet, vämiudet ja mahdolliset esteet ovat tärkeitä taitoja ammatinvalinnassa ja uran suunnittelussa. (mt., 41). Työtehtävästä riippumattomia vämiuksia ovat tiedolliset ja oppimiseen liittyvät vämiudet, taidot ja kyvyt, sekä työyhteisötaidot. Tiedollisiin ja oppimiseen liittyviin vämiuksiin kuuluvat yleinen tieto, teknologian hallinta, oppimiskyky, kokonaisuuksien hallinta, kielitaito sekä tiedonhakuun, soveltamiseen ja arviointiin liittyvät taidot. Työyhteisötaidoilla taas tarkoitetaan esimies- ja alaitaitoja. (Aarnikoivu 2010, 69.) Näihin kumpaankin kuuluu oman roolin ja tehtävän tiedostaminen ja sitoutuminen, vastuullisuus, oikeudenmukaisuus, arvostaminen, rakentava toiminta ja vuorovaikutteisuus. Lisäksi alaitaitoja ovat yleiset taidot toimia työyhteisössä ja alaisena, ja esimieheltä vaaditaan asioiden ja ihmisten johtamiseen liittyviä taitoja. Sekä esimiehenä että alaisena on hyötyä, jos hallitsee kummassakin roolissa vaadittavia taitoja. (mt., 69-70.)

Avaimet Onnistumiseen -koulutuksessa erityisesti työelämään ja tulevaisuuden suunnitteluun tähtäviä sisältöjä on tulevaisuusverstaas-kurssilla. Tulevaisuusverstaas sisältöihin ja teemoihin kuuluu omien vahvuuksien kartoittamista, suomalaisen koulutusjärjestelmään, Jyväskylän opiskelumahdollisuuksiin, erilaisiin ammattialoihin Suomessa sekä työnhakuun ja erilaisiin työ- ja opiskeluympäristöihin tutustumista (Jyväskylän Settlementti ry 2017).

3 TOTEUTUS JA MENETELMÄT

3.1 Opinnäytetyön tavoitteen muotoutuminen

Idea opinnäytetyölle syntyi jo syksyn 2016 aikana, ja varsinainen opinnäytetyön tekeminen alkoi keväällä 2017. Opinnäytetyön idea on tarkentunut ja suunnitelmat osin muuttuneet prosessin aikana. Alkuperäisen suunnitelman mukaan tavoite oli ottaa yhteyttä mahdollisimman moneen koulutuksessa aikaisemmin opiskelleeseen nuoreen. Tämä olisi mahdollistanut laajemman ja pidemmän aikavälin tarkastelun siitä, mitkä koulutuksessa kartutetut taidot opiskelijat ovat kokeneet hyödyllisiksi koulutuksen jälkeen. Silloin olisin voinut opinnäytetyössäni tarkastella laajemmin myös sitä, minne opiskelijoiden jatkokoulutukset ovat vieneet koulutuksen jälkeen. Tällöin opinnäytetyö olisi antanut tarkemman kuvan Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen sijoittumisesta opiskelijoiden kotoutumispolulle ja tietoa pidemmältä aikaväliltä.

Koulutukselle on aiemminkin tehty opinnäytteitä, ja otin huomioon aiemmin tehdyt työt oman opinnäytetyöni näkökulmaa ja menetelmiä valitessani. Erilaisia töitä koulutukselle on tehty sekä ammattikorkeakoulusta sekä yliopistosta. Tuominen ja Valkonen (2010) ovat laadullisessa tutkimuksessaan selvittäneet haastatteluin sitä, miten Avaimet Onnistumiseen –projekti on onnistunut tavoitteissaan osallistujien näkökulmasta (Tuominen ja Valkonen 2010). Vuonna 2013 julkaistussa Johanna Luukkosen Pro gradu –tutkielmassa käsitellään voimaantumista (Luukkonen 2013). Tarkoituksena on ollut muun muassa tarkastella sitä, miten maahanmuuttajanaiset voimaantuvat Avaimet Onnistumiseen –koulutuksessa sekä mitä voimaantumista seuraa. Tutkimuksessa on haastateltu vuonna 2012 koulutukseen osallistuneita naisia. (Luukkonen 2013.) Laura Jauhiainen (2015) on opinnäytetyössään tutkinut maahanmuuttajaäitien kokemuksia osallisuudesta Avaimet Onnistumiseen –koulutuksen äiti-lapsi ryhmässä. Opinnäytetyön aineisto on kerätty haastattelemalla ja havainnoimalla. (Jauhiainen 2015.) Tuorein koulutukselle tehty opinnäytetyö on vuodelta 2016 Mikkosen opinnäytetyö, joka keskittyy koulutuksessa opiskelleiden somalitaustaisten nuorten miesten

kokemuksiin koulutuksesta. Myös Mikkonen oli käyttänyt aineiston keruuseen haastatteluja. (Mikkonen 2016). Koska koulutukselle on jo tehty useita tutkimuksia, yritin jo ideointi vaiheessa valita näkökulmani ja menetelmäni edellisistä töistä eroavaksi, jotta pystyisin tuottamaan koulutukselle uutta tietoa. Tavoitteena oli tehdä laajempi kartoitus opiskelijoiden kokemuksista ja jatkopoluista, sellaisten nuorten kohdalla, joiden Avaimet Onnistumiseen –koulutuksesta olisi kulunut jo jonkin verran aikaa. Nämä asettamani lähtökohdat eivät kuitenkaan täysin tulleet toteutumaan.

Jouduin muuttamaan suunnitelmaani, koska ottaen huomioon opinnäytetyön laajuuden, tavoite ei ollut realistinen. Uuden suunnitelman mukaan pyrin tavoittamaan vain syyslukukaudella 2016 koulutuksessa opiskelleita nuoria. Jälkikäteen tarkasteltuna tämä oli hyvä ratkaisu. Jo heitä oli vaikea tavoittaa, vaikka aineiston keruun alkaessa koulutuksen päättymisestä oli vain puoli vuotta. Olin ollut koulutuksessa harjoittelijana syksyn 2016, eli jonkinasteinen henkilökohtainen kontakti kyseisen syksyn opiskelijoihin löytyi ja ajattelin tämän helpottavan opiskelijoiden tavoittamista. Jos olisin yrittänyt tavoittaa esimerkiksi Facebookin tai sähköpostin avulla syksyä 2016 aiemmin opiskelleita nuoria, olisin luultavasti saanut yksittäisiä vastauksia eri aikaan koulutuksessa olleilta, ja sekään ei olisi palvellut opinnäytetyön alkuperäistä tarkoitusta. Myös Tuominen ja Valkonen olivat opinnäytetyössään törmänneet nuorten tavoittamiseen liittyvään ongelmaan (Tuominen & Valkonen 2010, 46).

Tämä ei ole kuitenkaan ainoa suunnitelman muutokseen johtanut syy. Menetelmä, jolla tavoittaisi ison määrän opiskelijoita, täytyisi olla sähköinen, jotta se olisi opinnäytetyön puitteissa mahdollista toteuttaa. Sähköisesti lähetettävä kysely on menetelmä, jolla saisin isoltakin määrältä opiskelijoita kerättyä vastauksia melko lyhyessäkin ajassa. Saatujen vastausten avulla olisin voinut vertailla esimerkiksi eri aikoihin koulutuksessa olleiden nuorten kokemuksia tai sitä, vaikuttaako Suomessa oltu aika vastauksiin ja niin edelleen. Kuitenkaan en voi olettaa, että kaikki vastaisivat kyselyyn, ja jos vastauksia tulisi ripotellen eri aikaan koulutuksessa olleilta, en voisi tällaista vertailua tehdä. Sähköisesti lähetettävässä kyselyssä on myös sellaisia rajoitteita, joita en kyennyt ratkaisemaan. Näitä ovat esimerkiksi se, millä kielellä teen kyselyn. Nuorten kesken on

paljon kielellisiä eroja, joten kyselyn muotoileminen sellaiseksi, että kaikki sen ymmärtävät ja kokevat mielekkääksi vastata mutta samaan aikaan kysymykset käsittelisivät kaikki opinnäytetyön kannalta oleelliset asiat, osoittautui haastavaksi.

Opinnäytetyön työelämäohjaajan kanssa asiaa mietittyäni päädyimme vaihtoehtoon, jonka ajattelimme ratkaisevan sekä tavoittamiseen liittyvät, että kielellisetkin ongelmat tai ainakin lieventävän niitä. Tämä ratkaisu oli yhteisen tapaamisen järjestäminen syksyllä 2016 opiskelleille nuorille. Tapaamisessa oli paikalla myös muita ohjaajia sekä kieliavustajia. Tapaamisella itsessään oli kaksi eri tarkoitusta. Tapaamisen oli tarkoitus toimia samaan aikaan paikkana, jossa keräisin aineistoa opinnäytetyötäni varten, sekä ”luokkakokouksena” nuorille. Tapaaminen oli mahdollisuus tavata ohjaajia sekä muita samaan aikaan koulutuksessa opiskelleita, vaihtaa kuulumisia tai kysyä mietittyjä asioita. Tapaamisesta ja kyselystä itsessään muotoutui opinnäytetyöni kehittämisidea enemmänkin kuin kyselyllä saaduista palautteista ja niistä johdetuista kehittämisehdotuksista. Kyselystä ja tapaamisesta syntyi uusi toimintatapa työn tilaajalle, jota arvioin ja kehitän eteenpäin tässä opinnäytetyössä ja jolla toivon myös jatkossa saatavan tietoa koulutuksen kehittämistä varten.

Opinnäytetyön lopulliseksi tavoitteeksi muotoutui siis kartoittaa opiskelijoiden kokemuksia ja jatkopolkuja kyselyn avulla, sekä kehittää kyselyä ja tapaamista eteenpäin menetelminä, jotta tietoa koulutuksen toimivuudesta voitaisiin kerätä myös jatkossa.

3.2 Kysely ja tapaaminen menetelminä

Laadin kutsun tapaamiseen kaikille 2016 syksyllä opiskelleille nuorille, jonka työelämäohjaajani lähetti eteenpäin opiskelijoille. Kutsu lähetettiin Facebookissa, koska totesimme, että se on varmempi tapa tavoittaa opiskelijat kuin sähköposti. Laadin myös tapaamiselle Facebook-tapahtuman, johon opiskelijat kutsuttiin. Lähempänä tapaamista työelämäohjaajani laittoi myös erikseen muistutuksen tapaamisesta jokaiselle opiskelijalle. Syy siihen miksi työelämäohjaajani lähetti kutsut enkä minä, löytyy luottamuksellisuudesta. Ryhmät joihin kutsut laitettiin ovat suljettuja, yksi ryhmä naisille ja

yksi miehille, eikä olisi luottamuksellisuuden näkökulmasta oikein lisätä henkilöitä ryhmään jälkikäteen.

Valmistin tapaamista varten kyselyn, jonka nuoret saivat tapaamisen aikana täyttää. Se, että kysely täytettiin tapaamisessa minun ollessani paikalla, mahdollisti sen, että pystyin henkilökohtaisesti avaamaan opiskelijoille sitä, miksi tällainen tutkimus tarvitaan. Myöskin epäselvyyksien ilmetessä pystyin kertomaan, mitä tarkoitan milläkin kysymyksellä. Vaikka onkin etu, että tutkimuksen tekijä on paikalla, jolloin voi tarkentaa kysymyksiään, jos huomaa niihin liittyvän epäselvyyttä, tulisi kyselyn lähtökohtaisesti olla yksiselitteinen, ilman mahdollisuutta väärinymmärrykseen (Valli 2015, 89-90). Kyselyn ymmärrettävyyttä voi testata ennen tutkimustilannetta näyttämällä sen jollekin ulkopuoliselle (mt., 90). Tässä tapauksessa näytin kyselyn yhdelle ulkopuoliselle yleisen selkeyden arvioimiseksi sekä opinnäytetyöni työelämäohjaajalle, ja häneltä sain neuvoja ja palautetta kyselyn sisällön, muotoilun sekä kielellisten asioiden suhteen.

Kyselyn selkeyden lisäksi kieliavustajien rooli tapaamisessa oli hyvin tärkeä aineiston keruun kannalta. Kieliavustajien läsnäolo tilanteessa vähensi epäselvyyksiä ja väärinkäsityksiä tutkimuksen tarkoituksesta, sekä pienensi kieleen liittyviä rajoitteita, koska he pystyivät kääntämään kertomani ja kyselyn kysymykset tarvittaessa opiskelijan omalle äidinkielelle sekä auttamaan opiskelijoita vastaamaan kyselyyn suomeksi. Kasvokkaisesta kontaktista oli myöskin hyötyä, koska tunnen nuoret jo ennestään ja samanlaiseen kontaktiin ei pääse puhelimitse tai sähköpostin välityksellä. Kuitenkin aineiston keruun aikana pyrin olemaan tarkka, etten johdattele vastauksia mihinkään suuntaan.

Kyselyä muotoiltaessa tulee olla huolellinen, koska kysymykset vaikuttavat tutkimuksen onnistumiseen. Kysymysten tulee olla yksiselitteisiä, eivätkä ne saa johdatella vastaajaa. Tämän lisäksi kysymysten muotoiluun yleensäkin tulee kiinnittää huomioita, koska jos vastaaja ei ymmärrä kysymystä samalla tavalla kuin kyselyn tehnyt tutkija, tulokset vääristyvät. (Valli 2015, 85). Tässä opinnäytetyössä sanavalintoihin ja kysymysten asetteluun täytyi kiinnittää erityistä huomiota myöskin siksi, ettei suomi ollut vastaajien äidinkieli. Noudatin kyselyssä selkokielen periaatteita. Selkokielessä on tärkeää kiinnittää huomiota mm. sanojen taivutusmuotoihin, lauseiden rakenteeseen ja

pituuuteen (Selkokeskus 2016). Tekstissä kannattaa suosia tavallisia verbin taivutusmuotoja ja lyhyitä lauseita ja virkkeitä. Lauseissa kannattaa kertoa vain yksi tärkeä asia kerrallaan. Myös sinä-muotoa voi käyttää. (Selkokeskus 2016.)

Kysely aloitetaan usein taustakysymyksillä, jotka voivat liittyvä esimerkiksi vastaajan ikään tai sukupuoleen (Valli 2015, 86). Myös opinnäytetyöni kyselyssä kartoitetaan aluksi vastaajan ikä, sukupuoli ja Suomessa oltu aika. Näiden lisäksi olennainen taustatieto on, onko vastaaja ollut Avaimet Onnistumiseen –koulutuksessa yhden vai useamman lukukauden. Kyselyä rakennettaessa kannattaa sijoittaa taustakysymysten jälkeen helposti vastattavia kysymyksiä ja vasta näiden jälkeen mahdollisesti arempia aiheita (mt., 86). Kyselyn loppuun kannattaa taas sijoittaa muutama helposti vastattava kysymys (mt., 86). Tämä on rakenne, jota pyrin myös omassa kyselyssäni noudattamaan. Kyselyssä kysyttävät asiat eivät välttämättä ole luonteeltaan arkoja, mutta osa kysymyksistä voi olla haastavampia vastata.

Kyselyn tekemisen lähtökohtia olivat opinnäytetyön tavoite sekä se, että kyselyn tulisi olla sellainen, että sitä voitaisiin hyödyntää myös jatkossa. Lähdin hahmottelemaan kyselyn kysymyksiä opinnäytetyön tavoitteen, eli opiskelijoiden jatkopolkujen ja kokemusten selvittämisen sekä Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen tavoitteiden perusteella. Kysymyksiin ja niiden muotoiluun on vaikuttanut myös omat kokemukseni koulutuksen harjoittelijana, sekä työelämäohjaajani antama palaute.

Toinen tapaamiseen suunniteltu menetelmä oli ryhmäkeskustelu, jossa pyrin ohjaamaan keskustelua valmiiksi suunniteltujen kysymysten avulla. Suunnittelemani kysymykset liittyivät siihen, mitä opiskelijat ovat tehneet Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen jälkeen, mitkä ovat parhaita muistoja koulutuksesta ja mikä koulutuksessa on hyvää. Ryhmäkeskusteluun oli tarkoitus yhdistää myös jokin aiheeseen virittävä menetelmä, kuten taululle piirretty aikajana koulutuksen jälkeisestä ajasta ja mitä siinä ajassa on tapahtunut, tai koulutukseen liittyvien asioiden kerääminen taululle yhdessä. Valitettavasti tämä menetelmä jäi toteuttamatta tapaamisen vähäisen osallistujamäärän takia. Tapaamiseen kutsuttiin kaikki noin 30 opiskelijaa syksyiltä 2016, mutta vain neljä saapui paikalle.

Tapaamiseen aikana kyselyyn vastasi neljä opiskelijaa. Kysely lähetettiin kuitenkin vielä sähköisesti muillekin opiskelijoille tapaamisen jälkeen, ja näin sain toiset neljä vastausta.

4 TULOKSET JA ANALYSOINTI

Tämä luku käsittelee opinnäytetyöni osana tehtyä kyselyä sekä sen keräämistä varten järjestettyä tapaamista. Edellinen luku käsitteli sitä, miten päädyin valitsemaan kyselyn sekä tapaamisen järjestämisen opinnäytetyön menetelmiksi. Tämä luku keskittyy kyselyn vastauksista esiin nousseiden teemojen esittelyyn ja kyselyn kehittämiseen. Toisaalta käyn läpi myös tapaamisen järjestämistä, sitä miten tapaaminen todellisuudessa sujui, ja mitä seuraavalla kerralla voisi tehdä toisin. Tapahtumien läpikäyminen on oleellista, koska sen avulla pystyn kuvaamaan kyselyn teettämistä sekä tapaamisen kulkua.

Kyselyä ja tapaamisen järjestämistä kokeiltiin ensimmäistä kertaa. Monta asiaa olisin varmasti voinut tehdä toisin, ja tulen seuraavissa luvuissa käsittelemään myös sitä, mitä seuraavalla kerralla olisi hyvä huomioida, jotta tapaamiseen saataisiin enemmän opiskelijoita paikalle ja kyselyyn enemmän vastaajia ja näin ollen enemmän aineistoa kerättyä. Sitä miten kyselyä voitaisiin jatkossa hyödyntää, käsitellään opinnäytetyön luvussa 5.1 Kysely ja mahdolliset jatkotutkimuksen aiheet.

4.1 Kysely

Avaimet Onnistumiseen -koulutuksessa kerätään palautetta aina lukukauden keskivaiheilla, sekä sen päätteeksi. Teettämäni kysely toimii jatkona näille. Kysely kartoittaa sitä, miten opiskelijat kokevat koulutuksen, kun sen päättymisestä on kulunut puoli vuotta ja mitkä heidän jatkopolkunsu ovat olleet koulutuksen jälkeen. Olen osittain hyödyntänyt koulutuksessa kerättyä loppupalautetta osana tämän opinnäytetyön analyysia. Koska osa kysymyksistä on saman tyyppisiä, kuin koulutuksen palautekyselyssä

voidaan tarkastella myös sitä, onko teettämässäni kyselyssä sekä koulutuksen loppupalautteessa noussut esille samoja teemoja. Tässä opinnäytetyössä kyselyllä tarkoitetaan opinnäytetyön osana toteuttamaani kyselyä, ja koulutuksen loppupalautteella, johon joissain kohdin viitataan, tarkoitetaan koulutuksen lopussa kerättyä palautetta.

Aineiston analysointiin on monia eri tapoja ja tutkijan tulisi valita sellainen analyysitapa, joka parhaiten tuo vastauksen ongelmaan tai tutkimustehtävään (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 219). Tutkimus ei saisi jäädä pelkästään analysoinnin tasolle, vaan tuloksia on selitettävä ja tulkittava (mt., 224). Pelkästään aineiston analyysi ei kerro tutkimuksen tuloksia, vaan tutkijan on pyrittävä laatimaan tuloksista synteesejä, jotka kokoavat tutkimuksen pääseikkoja yhteen ja antavat vastauksia asetettuihin tutkimusongelmiin. Tutkijan tekemät johtopäätökset perustuvat näihin synteeseihin. Tutkijan täytyy myös pohtia, mikä merkitys saaduilla tuloksilla on tutkimusalueella, mutta myös laajemminkin (Hirsjärvi ym. 2007, 225).

Kyselyyn vastasi 8 opiskelijaa, kun koulutuksessa kokonaisuudessaan opiskeli 2016 syksyllä 28 opiskelijaa, joista 16 naisia, 12 miehiä. 8 vastausta on melko vähän, eikä niin pienestä aineistosta ole järkevää lähteä tekemään määrällistä analyysia, tai muutoinkaan yleistyksiä. Myöskin se, että avoimiin kysymyksiin annetut vastaukset olivat paikoin melko suppeita, hankaloittaa vastauksien tarkkaa laadullista analyysia. Toisaalta, vaikka vastauksia olikin vähäisesti, oli niistä havaittavissa yhteneviä teemoja, jotka aion nostaa esille tässä luvussa.

Tässä luvussa esiteltyjen teemojen lisäksi teen vastauksista myös pylväsdiagrammin sekä tiivistelmän työn tilaajalle, jotta he voivat tutustua kyselyn tuloksiin helposti. Diagrammia ja tiivistelmää pystytään hyödyntämään myös, jos kyselyn teettämistä jatketaan ja halutaan tutkia useana eri lukukautena saatuja vastauksia. Diagrammia ja siihen liittyvää vastausten tiivistelmää en tule liittämään tähän opinnäytetyöhön, koska vastaukset on kirjattu siihen sellaisenaan. Opiskelijoiden anonymiteetin suojelemiseksi päädyin ratkaisuun, että kyseiset dokumentit lähetetään vain työn tilaajalle. Vaikka kyselyyn annetut vastaukset ovat sellaisia, ettei niissä ilmennyt henkilöihin liittyviä, tunnistettavia tietoja, haluan silti varmistaa vielä yksityisyyden suojaamisen sillä, että ko-

konaiset vastaukset eivät tule yleisesti saataville. Myös tilaajalle lähetettävässä versiossa yksittäiset vastaukset on listattu yleisesti kysymys kerrallaan, eikä siitä näin ollen ole pääteltävissä avoimen vastauksen yhteyttä taustatietoihin, kuten ikään tai sukupuoleen. Ihmistieteisiin luettavien tutkimusalojen yksi eettisistä periaatteista on yksityisyyden ja tietosuojan turvaaminen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009, 8).

Laadullisella tutkimuksella kuvataan todellista elämää, ja kohdetta tulisikin tutkia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisen tutkimuksen voidaan sanoa ennemminkin löytävän ja paljastavan tosiasioita, kuin todentaa jo olemassa olevia väitteitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157). Myös tämän opinnäytetyön alkuperäinen tarkoitus oli löytää ja tuoda ilmi koulutuksen onnistumisia, ja mahdollisia kehittämiskohteita. Näitä pyrin tuomaan esille edempänä, kun käsittelen kyselyn vastauksia.

Laadullisen aineiston analyysiin kuuluu aineiston lukeminen uudelleen ja uudelleen, pohtiminen, vertailu, tulkitseminen ja niihin limittyvä teoretisointi (Rantala 2015, 110). Erilaiset aineistot vaativat erilaista lähestymistapaa, mutta yhteistä niille on, että aineistoa luokitellaan, vertaillaan ja tulkitaan (Rantala 2015, 110). Aineistoa voidaan koodata, eli jäsenellä erilaisten koodien avulla (mt., 110). Koodit voivat olla esimerkiksi sanoja tai lyhyitä lauseita, jotka kuvaavat tiettyä osaa aineistosta. Koodaaminen vaatii aineiston tulkintaa ja on aineiston analysointia jo sinällään. (mt., 111). Lähdin koodaamaan aineistoa käymällä kyselyn läpi kysymys kerrallaan, samalla jaotellen vastauksia teemoittain. Tämä antoi yleiskuvan siitä, mitä asioita opiskelijat toivat vastauksissa esille, sekä löytyikö eri vastauksista yhteisiä teemoja.

Seuraavaksi siirryn esittelemään lyhyesti, mitkä olivat oleelliset vastauksista esiin nousseet teemat ja kehittämissuhteet ja sen jälkeen esitän ehdotuksia siihen, miten kyselyä voisi vielä parantaa ja mitä sen teettämisessä kannattaa huomioida seuraavalla kerralla.

Kysely jakautui eri osioihin seuraavasti:

- alun taustoittaviin kysymyksiin
- mitä opiskelija teki ennen kurssia ja mitkä olivat opiskelijan odotukset kurssista

- mistä opituista asioista opiskelija on kokenut olleen hyötyä myöhemmin ja omassa arjessa
- koulutuksen eri kurssien tavoitteiden täyttymistä kartoittaviin kysymyksiin
- kurssin jälkeiseen aikaan
- mahdollisuuteen esittää kehitysehdotuksia tai antaa yleistä palautetta

Kysely löytyy kokonaisuudessaan opinnäytetyön liitteistä.

4.1.1 Taustoittavat kysymykset ja kurssia edeltänyt aika

Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 5 oli 25-vuotiaita tai vanhempia, ja 3 vastaajaa alle 20-vuotiaita. Vastaajista puolet oli miehiä ja puolet naisia. Seitsemän vastaajaa kertoi olleensa kurssilla syksyllä 2016, ja näistä vastaajista yksi kertoi olleensa myös kevät 2016 sekä 2017. Yksi vastaaja kertoi osallistuneensa kurssille tänä vuonna (2017) helmi-toukokuussa. Kyselyn ei olisi kuitenkaan pitänyt mennä kenellekään muulle kuin syksyn 2016 opiskelijoille, joten on mahdollista, että tämä yksittäinen vastaaja on parhaillaan koulutuksessa mutta osallistui myös syyslukukaudelle 2016. Vastaajista neljä oli kurssin alkaessa ollut Suomessa alle vuoden, kaksi vastaajaa vuoden, yksi vastaaja oli ollut 2 vuotta ja yksi 3 vuotta tai enemmän.

Kurssia edeltänyttä aikaa kartoitettiin kysymyksillä siitä, mitä opiskelija on tehnyt ennen kurssia, kuka hänelle kertoi kurssista sekä mitä hän halusi oppia kurssilla. Kahdeksasta vastaajasta seitsemän oli ollut ennen kurssia kotona, ja yksi oli opiskellut. Tämä oli olettamukseni mukainen jakauma, koska Avaimet Onnistumiseen -kurssi on suunnattu ilman työ- tai opiskelupaikkaa oleville nuorille. Opiskelijoista neljä oli kuullut koulutuksesta TE-toimistosta. Neljä oli kuullut muualta, joista esimerkkeinä mainittiin Facebook ja sosiaalityöntekijä.

Tämän jälkeen lomakkeessa kysyttiin sitä, mitä opiskelija halusi oppia tullessaan kurssille. Tämän tarkoitus oli kartoittaa opiskelijoiden ennako-oletuksia ja sen vastauksia voidaan verrata siihen, mitä opiskelijat kokivat oppineensa koulutuksessa. Kaikissa vastauksissa oli mainittu kielen oppiminen. Muutamassa vastauksessa oli kielen lisäksi mainittu suomalaisesta kulttuurista oppiminen, sekä se, että oppisi tuntemaan kaupunkia. Kielen oppiminen mainittiin jokaisessa vastauksessa ja kulttuurin oppiminen toistui

myös, kun kysyttiin sitä, mistä kurssilla opituista asioista on ollut hyötyä myöhemmin. Se, että kielen oppiminen toistuu jokaisessa vastauksessa, viestii sen tärkeydestä kotoutumisen kannalta. Kielen oppimisen tärkeys tuli esiin myös koulutuksen loppupäätöksessä. Kun kysyttiin mitä tärkeää opiskelija oli kurssilla oppinut, oli kieli mainittu suurimmassa osassa vastauksia

Riittävä suomen kielen taito on oleellista suomalaisen yhteiskuntaan kotoutumisessa sekä aktiivisena kansalaisena toimimisessa (Opetushallitus 2007, 16). Suomen kieltä pidetään melko vaikeana. Opiskelijoiden välillä on eroja, ja se mikä toiselle on vaikeaa voi toiselle olla helppoa. Opiskelijoiden väliset erot oppimisessa voivat johtua osin oppijan lähtökielestä ja –kulttuurista. Oppimiseen voivat vaikuttaa myös koulutustaso, kielellinen lahjakkuus, motivaatio, persoonallisuus, muisti tai aiemmat oppimiskokemukset sekä oppimistilanne. (Nissilä & Kuparinen 2011, 26.) Toimiva suomen tai ruotsin kielen taito voidaan nähdä keskeisenä työkaluna kotoutumisessa. Sen avulla pystyy hankkimaan tietoja ja taitoja ja luomaan yhteyksiä. (Nissilä & Kuparinen 2011, 30.)

Avaimet Onnistumiseen koulutuksen opiskelijat ovat kielitaitotasoltaan erilaisissa tilanteissa ja syksyllä 2016 ryhmä oli jaettu kolmeen pienempään ryhmään, sen mukaan miten paljon opiskelija jo osasi suomea. Kyselyssä ei kartoitettu sitä missä ryhmässä opiskelijat olivat olleet koulutuksessa, mutta olettamukseni vastausten perusteella on, että vastaajat jakautuivat eri ryhmiin. Kaikissa vastauksissa kielenoppiminen oli koettu hyödylliseksi myöhemmin eli koulutus oli pystynyt tarjoamaan kielenopetusta eri tilanteissa oleville opiskelijoille. Suomen kielestä oli opittu "*joitakin perusrakenteita ja sanoja*", kielioppia, ja sanoja.

4.1.2 Kokemukset verrattuna kurssien tavoitteisiin

Kyselyn keskivaiheilla olevat kysymykset on suunniteltu vastaamaan koulutuksen eri kursseja. Tutkijan näkökulmasta kysymykset oli haastavaa asetella niin, että ne vastaisivat tarpeeseen selvittää kurssien tavoitteiden täyttymistä. Kysymysten täytyi myös noudattaa selkokielen periaatteita eikä kysely saanut olla myöskään liian pitkä, jotta

siihen olisi mielekästä vastata. Päädyin kehittämään yhden kysymyksen jokaista koulutuksen eri kokonaisuutta kohden.

Kurssien tavoitteita kartoittavat kysymykset olivat:

- Mistä kurssilla opituista asioista on ollut sinulle hyötyä arjessa (Koti tutuksi -kurssi)
- Mitä sinä opit suomalaisesta kulttuurista (Kulttuuri tutuksi -kurssi)
- Mitä sinä opit kurssilla Jyväskylästä (Ympäristö tutuksi)
- Auttoiko kurssi suunnittelemaan mitä sinä haluat tehdä tulevaisuudessa (Tulevaisuus verstaas -kurssi)

Kielitaidon lisäksi kotoutumisessa tarvitaan myös arjessa toimimisen ja elämänhallinnan taitoja (Opetushallitus 2007, 22). Arjen taitoihin liittyviä tavoitteita ovat esimerkiksi se, että opiskelija selviytyy arjen tilanteissa, osaa liikkua asuinpaikkakunnallaan ja tutustuu sen kulttuuri- ja harrastusmahdollisuuksiin ja tuntee julkisten palvelujen toimipisteet (mt., 22). Näiden esimerkkien suuntaisia teemoja oli vastauksista havaittavissa.

Kieli koettiin arjen kannalta hyödylliseksi. Tämän lisäksi muutamissa vastauksessa toistui ruoanlaitto ja vapaa-ajan aktiviteetit. Muita esiin nousseita asioita olivat minne voi mennä, jos tarvitsee apua sekä haasteisiin suhtautuminen.

Kysymyksessä suomalaisesta kulttuurista, nousi esille erityisesti suomalaiset juhlat sekä suomalaisiin yhdistetyt piirteet. Kulttuuri tutuksi -kurssin sisältöihin kuuluvat perhe ja maahanmuutto, ihmissuhteet ja sosiaalinen verkosto, sosiaaliset taidot arkitilanteissa, suomalainen tapakulttuuri sekä vakaumukset Suomessa (Jyvälän Settlementti ry 2017). Kun verrataan vastauksia kurssin tavoitteisiin, on niistä löydettävissä yhteneväisyyksiä. Kyselyssä esiin tuodut asiat liittyivät hyvin arkipäiväisiin tilanteisiin, kuten juhliin ja mitä niissä syödään ja juodaan, tai siihen millaisena suomalaisten tavat nähtiin. Vastauksissa mainittiin muun muassa, että pitää olla täsmällinen, noudattaa hiljaisuutta illalla, tai jos haluaa että joku tulee kylään, täytyy hänelle soittaa. Kaikissa vastauksissa tuotiin ilmi, että kulttuurista oli opittu asioita, vaikka kaikki eivät yksityiskohteisesti kertoneet mitä olivat oppineet.

Jyväskylästä opiskelijat olivat oppineet uusia paikkoja, vapaa-ajan aktiviteetti mahdollisuuksia sekä täällä sijaitsevista palveluista. Nämä teemat mainittiin eri muodoissa useissa vastauksissa.

Seuraava kysymys kartoitti sitä, auttoiko kurssi suunnittelemaan, mitä opiskelija haluaa tehdä tulevaisuudessa. Yksi vastaajista kertoi jo tienneensä ennestään mitä haluaa tehdä. Viisi vastaajaa kertoi, että kurssi auttoi. Vastauksia oli tarkennettu kertomalla esimerkiksi, että oli saatu apua siihen, missä voi opiskella suomea ja sen jälkeen ammatin tai minne kouluun haluaa Avaimet Onnistumiseen –koulutuksen jälkeen. Myös opettajan apu sekä aktiviteetin löytyminen oli mainittu. Lopuista vastauksista ei käynyt ilmi, miten kurssi oli auttanut. Suurimmassa osassa vastauksista tuotiin kuitenkin esiin jonkinlainen viite siitä, että on suunnitelma tulevaisuudelle tai kurssi oli auttanut.

4.1.3 Kurssin jälkeinen aika

Seuraavat kaksi kysymystä käsittelivät sitä, onko opiskelija pitänyt yhteyttä muihin kurssilla olleisiin tai onko hän vierailut samoissa paikoissa, joihin kurssin aikana tehtiin vierailukäyntejä.

Koulutuksen loppupalautteessa kysyttiin, haluaako opiskelija pitää yhteyttä jatkossa muihin ryhmän jäseniin, johon lähes kaikki vastasivat haluavansa pitää yhteyttä ainakin jollain tasolla. Teettämäni kyselyn vastauksista ilmeni, että näin oli tehty. Lähes kaikki vastaajat olivat pitäneet yhteyttä muihin kurssilla olleisiin ja yhteydenpitotapoina oli mainittu Facebook, soittaminen, viestin laittaminen tai tapaaminen.

Kurssin aikana vierailuja tehtiin moniin eri paikkoihin, joten oli tärkeää kartoittaa sitä, ovatko opiskelijat vierailleet samoissa paikoissa myöhemminkin. Nostin kyselyyn esimerkiksi Monikulttuurikeskus Glorian, Oiva ja Ilona toiminnan, Suomen käsityön museon tai halutessaan kyselyssä oli mahdollisuus mainita jokin muu paikka. Tähän kysymykseen yksi kahdeksasta jätti vastaamatta. Monikulttuurikeskus Gloriassa olivat käyneet kurssin jälkeen kaikki kysymykseen vastanneet. Muita vierailtuja paikkoja olivat Suomen käsityönmuseo, kirjasto, liikuntapaikat, Veturitallit ja uimahalli. Ympäristö

tutuksi -kurssin tavoitteena on muun muassa laajentaa omaa ”reviiriä” sekä tutustua toiminnan mahdollisuuksiin asuinpaikkakunnalla (Jyvälän Settlementti ry 2017). Tästä syystä on tärkeää kartoittaa jälkikäteen ovatko kurssin aikana vierailut paikat sellaisia, joissa opiskelijat ovat halunneet käydä kurssin jälkeenkin.

Seuraavat kysymykset käsitelivät sitä, mitä opiskelijat tekivät heti koulutuksen jälkeen, ja mitä he tekevät kyselyyn vastaamisen hetkellä, kun koulutuksen päättymisestä on puoli vuotta. Kun kurssi päättyi, puolet vastaajista pääsi opiskelemaan, kolme oli kotona ja yksi kertoi menneensä harjoitteluun sekä etsi töitä. Opiskelemaan menneistä vastaajista kolme mainitsi kotoutumiskoulutusta järjestävän tahon, ja tulkiten heidän päässeensä kotoutumiskoulutukseen. Heidän lisäksi yksi vastaaja mainitsi kotoutumiskoulutusta järjestävän tahon, kun kysyttiin mitä opiskelija teki tällä hetkellä. Samat henkilöt jotka aloittivat opiskelun kotoutumiskoulutuksessa, kun Avaimet Onnistumiseen -koulutus päättyi, olivat edelleen opiskelemassa kyselyyn vastattaessa. Yhteensä kotoutumiskoulutukseen oli jatkanut siis puolet kyselyyn vastanneista.

Koulutuksen päättyessä kotona olleista yksi oli päässyt opiskelemaan ja toinen työkeiluun. Kahdeksasta vastaajasta vain kaksi oli kotona puolivuotta koulutuksen päättymisen jälkeen. Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen loppupalautteestakin käy ilmi, että puolille siihen vastanneista Avaimet Onnistumiseen oli ensimmäinen opiskelupaikka Suomessa. Loppupalautteessa kysyttiin myös, minne opiskelijat aikovat jatkaa Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen jälkeen, melkein puolet aikovat jatkaa kotoutumiskoulutukseen.

Kotoutumiskoulutus tukee kotoutumista kehittämällä kielellisiä, yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia, jotka auttavat selviytymään uuden ympäristön arjen tilanteissa ja jotka auttavat toimimaan työelämässä ja hakeutumaan jatko-opintoihin (Opetushallitus 2012, 11). Kotoutumiskoulutuksen laajuudessa ja sisällöissä otetaan huomioon opiskelijan yksilölliset tarpeet (mt., 11). Kun verrataan Avaimet Onnistumiseen ja kotoutumiskoulutuksen tavoitteita, on koulutusten eri kursien aihealueissa yhteneväisyyksiä. Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen tavoitteet ja sisältöalueet esittelevä taulukko pohjautuu Opetushallituksen suositukseen aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelmaa varten (Jyvälän

Setlementti ry 2017). Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen sisältöjä ovat suomen tai ruotsin kieli, viestintätaidot, yhteiskunta ja työelämätaidot sekä ohjaus (Opetushallitus 2012, 23). Yhteiskuntataidot ja kulttuurintuntemus sisältävät tietoja ja taitoja, joita opiskelija voi Suomessa eläessään tarvita ja joita kehittämällä helpotetaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa toimimista (Opetushallitus 2012, 35.). Työelämätaidot ovat yleisiä työelämässä tarvittavia taitoja jotka helpottavat opiskelijan siirtymistä työelämään. Näihin sisältyvät työelämä tietous, ammatinvalinta ja ohjaus sekä työelämäjakso. Työelämä tietouteen liittyviä aiheita ovat esimerkiksi kuten lainsäädäntö, työkulttuuri ja työnhaku ja ammatinvalintaan ja ohjaukseen sisältyy esimerkiksi opiskelutaidot ja suomalaiset ammatit ja niiden vaatimukset sekä suomalainen koulutusjärjestelmä. (Opetushallitus 2012, 32-35.)

Yksi jatkopolku Avaimet Onnistumiseen –koulutuksen jälkeen on kotoutumiskoulutus, joten on hyvä, että sisällöissä on yhteneväisyyksiä. Myöskin opiskelijoiden mainitsemat hyödyllisiksi koetut asiat ovat sellaisia, jotka ovat osin yhteisiä nuorten Avaimet Onnistumiseen koulutukselle ja aikuisten kotoutumiskoulutuksen sisällöille. Näin on esimerkiksi useissa vastauksissa mainittujen kielen ja kulttuurin oppimisen osalta.

4.1.4 Kehittämiskohteita ja palautetta

Seuraavaksi kyselyssä siirryttiin kysymyksiin, joissa oli mahdollisuus antaa palautetta koulutuksesta tai esittää ehdotuksia sen kehittämiseen. Tätä koskevat kysymykset olivat:

- Mikä Avaimet Onnistumiseen -kurssissa on hyvä asia? Mitä sinä ajattelet Avaimet Onnistumiseen -kurssista nyt?
- Onko joku asia mitä kurssilla voitaisiin tehdä toisella tavalla? Mitä haluaisit muuttaa kurssissa?
- Mitä muuta haluat sanoa kurssista?

Kun kysyttiin mikä kurssissa on hyvä asia, kielen oppiminen toistui edelleen useassa vastauksessa. Erilaiset paikat sekä aktiviteetit oli myös mainittu useamman kerran. Seuraavat teema eivät toistuneet, mutta ne kuvastavat hyvin koulutuksen tavoitteita.

Koulutus nähtiin hyväksi tilaisuudeksi tavata samassa tilanteessa olevia ihmisiä ja kurssi oli auttanut ”*auttamaan itseään*”. Vaikka nämä olikin mainittu vain yksittäisissä vastauksissa, ovat ne kuitenkin huomion arvoisia ja tärkeitä mainita, koska kurssilla on tarkoitus saada voimaa vertaisuudesta sekä kehittää elämän- ja arjenhallintataitoja. Kurssia kuvattiin myös hyväksi sellaiselle, joka tulee Suomeen ja Jyväskylään eikä tiedä mitä voi tehdä.

Kyselylomakkeen kaksi viimeistä kysymystä oli muotoiltu siten, että toivoin niiden vastauksista nousevan kehittämissuhteita. Kriittistä palautetta annettiin vastauksissa kuitenkin melko vähän. Siirryn seuraavaksi esittelemään lyhyesti kehittämiseen liittyvän palautteen, sekä sen mistä esiin tulleet asiat voivat johtua ja miten ehdotukset voitaisiin huomioida.

Vastauksissa mainitut kehittämissuhteet ovat:

- koko viikko opiskelua
- vain yksi paikka kurssille
- naiset ja miehet samaan ryhmään
- lisää suomen kielen ja kielinopin opiskelua

Kun kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat koulutuksessa, opetusta järjestettiin maanantaisin, tiistaisin, torstaisin sekä perjantaisin. Yhdestä vastauksesta kävi ilmi, että opiskelua voisi olla koko viikon. Tämä sama kehittämissuhteus oli tuotu ilmi jo syksyllä kerätyssä loppupalautteessa. Keskiviikko oli varattu siihen, että opiskelijat voisivat opiskella itsenäisesti ja tehdä kurssilla saatuja tehtäviä, mutta opiskelijoiden kannalta voisi olla selkeämpää, jos opetusta olisi järjestetty jokaisena arkipäivänä. Nykyään koulutusta järjestetäänkin viitenä päivänä viikossa, maanantaista perjantaihin.

Opetusta järjestettiin syksyllä 2016 useassa eri paikassa: Jyväskylän pääkirjastolla Jyväskylän kansalaisopiston tiloissa, Nuorten naisten kristillisen yhdistyksen (NNKY) tiloissa, Jyväskylän kansalaisopistolla sekä Kansalaistoiminnan keskus Mataralla. Koulutuksessa on tavoitteena tutustua Jyväskylään kaupunkina, ja koulutuksen järjestämi-

nen useassa eri paikassa voi auttaa osaltaan tämän tavoitteen saavuttamisessa. Koulutuksen järjestäminen useassa paikassa on myös tila kysymys eli mitä tiloja opetusta varten on mahdollista käyttää.

Tiloihin liittyen palaute on osin ristiriitaista. Koulutuksen loppupalautteessakin joku näki useat eri paikat hyvänä, toinen kehitettävänä asiana. Tällä hetkellä koulutusta järjestetään Kansalaistoiminnan keskus Mataralla yhtenä päivänä viikossa, naisille yhtenä päivänä NNKY:n tiloissa, ja muina päivinä Jyvälän tiloissa, eli Jyväskylän kansalaisopiston tilat ovat jääneet pois.

Koulutuksen järjestäminen eri paikoissa, mahdollistaa sen, että ne tulevat ympäristöinä opiskelijoille tutuksi. Esimerkiksi Mataralla sijaistee useita eri toimijoita (Kansalaistoiminnan keskus Matara 2017), joista esimerkkinä Monikulttuurikeskus Gloria. Kyselyyn vastanneista seisemän oli käynyt Gloriassa koulutuksen päättymisen jälkeenkin. Se, että erilaiset paikat tulevat opiskelijoille tutuksi koulutuksen aikana, voi madaltaa kynnystä mennä vierailemaan samoissa paikoissa vapaa-ajallakin.

Koulutuksessa naiset ja miehet opiskelevat osittain samassa, osittain eri ryhmissä. Koulutuksen yksi toimintavoista on kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisyys ja se näkyy esimerkiksi siinä, että joitakin teemoja käsitellään naisten ja miesten omissa vertaisryhmissä. Tällaisia teemoja voivat olla esimerkiksi koulutuksen toimintatapojen ja menetelmien esittelyssäkin mainittu sukupuoliroolien eroavaisuudet sekä niiden kytkeytyminen omaan identiteettiin usean kulttuurin vaikutuspiirissä (Jyvälän kansalaisopisto 2014.) Sukupuolen mukaan eriytetyn työn voidaan nähdä mahdollistavan tiettyjä asioita tai keskusteluita, jotka eivät välttämättä mahdollistuisi sekaryhmissä (Bahmani & Honkasalo 2016, 32). Setlementeissä tehtävää sukupuolisensitiivistä ja monikulttuurista työtä ovat tutkineet Airin Bahmani ja Veronika Honkasalo (2016). Tutkimuksessa sukupuolisensitiivinen työ liitettiin esimerkiksi sukupuolen mukaan eriytettyyn työhön (Bahmani & Honkasalo 2016, 31). Sukupuolisensitiivinen työ ei kuitenkaan näyttänyt eri toimipisteissä yhtenä ja samana mallina, vaan vaihtelee toimipisteiden ja tilanteiden mukaan (mt., 46). Yhtä mieltä heidän aineistossaan oltiin kuitenkin pitkälti siitä, että sukupuolisensitiivisyyteen liittyen tietoperustan hallitseminen on tärkeää, mutta se miten työote näkyi käytännössä, oli vaihtelevaa. Tutkimuksessa ilmeni, että osassa

toimipisteitä sukupuolisensitiivisyys koettiin taustalla vaikuttavaksi tekijäksi. Toisaalla taas nähtiin, että sukupuolisensitiiviseen työhön kuuluu sukupuolikysymysten aktiivinen pohtiminen sekä siihen kannustaminen asiakastyössä ja tähän kehitellyt toiminnalliset menetelmät (mt., 35). Aineistossa näkyi myös se, että sukupuolisensitiivisyyden nähdään vaativan työntekijältä herkkyyttä havaita asiakkaiden eroja, toiveita ja tarpeita (mt., 40). Toiminnallisuus oli koettu hyväksi tavaksi purkaa esimerkiksi stereotyyppioita (mt., 47).

Naisten ja miesten ryhmien yhdistäminen ei olisi siis kaikkien teemojen käsittelyn kannalta paras mahdollinen vaihtoehto sukupuolisensitiivisyyden näkökulmasta. Sukupuolen mukaan eriytetty työ on vain yksi tapa toteuttaa sukupuolisensitiivistä työtettä. Koulutuksessa ollaan siirrytty joltain osin ryhmien yhdistämiseen sukupuolen mukaan eriytettyjen ryhmien sijaan. Se, että miehet ja naiset ovat samassa ryhmässä ei tarkoita sitä, etteikö toiminnassa voisi hyödyntää sukupuolisensitiivistä työtettä (Bahmani & Honkasalo 2016, 32).

Viimeinen vastauksista esiin noussut palaute liittyi suomen kielen opiskeluun. Suomen kielen opiskelua on koulutuksessa useana päivänä viikossa, ja kielen oppimista tapahtuu muuallakin, kuin vain suomen kielen opiskeluun erikseen varatuilla tunneilla. Tästä huolimatta kyselyn vastauksissa, sekä myös koulutuksen loppupalautteessa toivottiin lisää suomen kielen opetusta. Integroitu suomen kielen opetus on yksi toimintaa ohjaavista keskeisistä periaatteista Avaimet Onnistumiseen -koulutuksessa. Opiskelijoiden ja kotoutumisen kannalta oleellisia teemoja opiskellaan selkosuomeksi, jolloin myös suomen kielen taito kehittyy samalla (Jyväskylän Kansalaisopisto 2014). Suomen kielen opiskelua tuodaan tällä tavoin muillekin, kuin vain siihen erikseen varatuille tunneille. Kielen oppiminen koetaan selvästikin tärkeäksi. Suomen kielen taito onkin yksi tärkeä edellytys onnistuneen kotoutumisprosessin kannalta (Opetushallitus 2012, 24).

Jatkoselvitystä voitaisiin tehdä siitä, koetaanko muita teemoja käsiteltäessä ja keskusteluissa tapahtuva kielen oppiminen sen opiskeluksi vai nähdäänkö kielenopiskeluna vain perinteinen kirjasta opiskelu.

Muuta palautetta kurssista kysyttäessä, vastauksissa positiivista palautetta saivat koulutuksen opettajat ja kieliavustajien apu. Opettajat, kieliavustajat ja harjoittelijat oli myös koulutuksen loppupalautteessa koettu oppimista auttavaksi tekijäksi. Muutenkin vastauksien sävy oli pääsääntöisesti positiivinen muun muassa kiittäen mahdollisuudesta ja mukavasta kurssista.

4.1.5 Kyselyn kerääminen jatkossa

Kyselyssä itsessään oli myös muutama kohta mitä pitää kehittää. Se kannattaisi muuttaa samalla ohjelmalla toteutettavaksi, kuin koulutuksen palautteen kerääminen. Tällä kertaa tein kyselyn Webropol -kyselytyökalulla. Koulutuksessa käytetään Suuntima -kyselytyökalua palautteen keruuseen, ja työkalu mahdollistaa esimerkiksi hymynaamojen käyttämisen palautteen annossa. Tämä olisi hyödyllinen joidenkin kysymysten kohdalla, kuten kysyttäessä oliko kurssista apua tulevaisuuden suunnittelussa. Kyselyssä käytettiin paljon avoimia kysymyksiä ja vastausten perusteella kysymykset oli ymmärretty, joten niitä ei ole syytä muuttaa.

Tapaamisen järjestäminen oli toimiva tapa kerätä palautetta ja tapaamisessa erityisesti kieliavustajien apu vastaamisessa oli tärkeää palautteen keruun kannalta. Tapaamisen järjestämistä käsitellään enemmän luvussa 4.2.

4.2 Tapaaminen

Järjestin toukokuussa 2017 osana opinnäytetyötä tapaamisen syksyllä 2016 Avaimet Onnistumiseen -koulutuksessa opiskelleille nuorille. Tapaamisen tavoitteena oli sekä kerätä vastauksia kyselyyn, että luoda entisille opiskelijoille mahdollisuus tavata opiskelija kavereitaan sekä ohjaajia. Paikalla tapaamisessa oli lisäksi koulutuksen koordinaattori ja hän toimii myös tämän opinnäytetyön työelämäohjaajana. Meidän lisäksemme tapaamiseen osallistui toinen ohjaaja sekä kieliavustajia. Oma roolini tapaamisessa oli toisaalta olla tutkija, mutta saman aikaisesti myös koulutuksen entinen harjoittelija.

Suunnittelimme tapaamista yhdessä opinnäytetyöni työelämäohjaajan kanssa ja tavoitteena oli luoda rentotunnelmainen tapaaminen. Tapaaminen järjestettiin samoissa tiloissa, joissa koulutusta järjestettiin yhtenä päivänä viikossa, joten tila oli opiskelijoille tuttu. Tapaamiseen kutsuttiin kaikki syksyllä 2016 opiskelleet nuoret, ja kutsu lähetettiin Facebookin välityksellä. Ajatuksenamme oli, että näin tavoitetaan kaikki opiskelijat. Facebookissa käytin myös mahdollisuutta luoda Facebook-tapahtuma, johon nuoret kutsuttiin ja joka automaattisesti muistuttaa tapahtumasta sen lähestyessä. Tästä huolimatta opiskelijoille lähetettiin vielä ennen tapaamista muistutusviesti. Nämä olivat toimivia tapoja, joita kannattaa hyödyntää myöhemminkin, mutta ne vaativat kehittämistä.

Se, mitä ensi kerralla kannattaisi tehdä toisin, on kertoa tapaamisesta ja kyselystä jo silloin kun koulutus on päättymässä. Tapaamisesta ja kyselystä sekä niiden tarkoituksesta on helpompi kertoa kasvotusten ja mahdolliset epäselvyydet saadaan selvitettyä heti. Kasvotusten ja kieliavustajien avulla on helpompi korostaa sitä, että tapaaminen ei ole vain kyselyn täyttämistä varten, vaan opiskelijoita halutaan tavata myöhemmin ja vaihtaa kuulumisia. Kun myöhemmin opiskelijoille lähetetään kutsu tapaamiseen, he ovat jo valmiiksi tietoisia siitä, eikä toimintatapa tule yllätyksenä. Kutsun kirjoittaminen osoittautui melko haastavaksi. Kutsusta tuli käydä paikan ja ajan lisäksi ilmi tapaamisen tarkoitus ja luonne selkokielen periaatteita noudattaen. Jos tapaamisesta ja kyselystä kerrotaan jo koulutuksen päättyessä, on myös kutsu helpompi muotoilla. Kutsuun voisi liittää myös kuvia tai Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen logon lisäämään selkeyttä.

Tapaamiseen lopulta saapui neljä opiskelijaa, hekin hieman eri aikoihin eli kaikki eivät tavanneet toisiaan. Vaihdoimme kuulumisia ja joimme kahvia ja teetä ja samalla opiskelijat vastasivat kyselyyn. Tapaamisen ilmapiiri oli rento. Opiskelijat pääsivät juttelemaan ohjaajien kanssa ja kysymään mieltään askarruttavia kysymyksiä. Kyselyssä viimeinen kysymys koski sitä, mitä opiskelija haluaa sanoa kurssista. Vastauksissa oli mainittu muun muassa hyvät ja erilaiset opettajat, sekä kieliavustajien apu. Myös koulutuksessa kerätyssä loppupalautteessa useat opiskelijat mainitsivat ohjaajat, osa nimeltä, osa yleisemmin, kun kysyttiin että mikä tai kuka erityisesti auttoi opiskelijaa oppimisessa. Onnistuneen ohjausprosessin edellytys on hyvä ohjaussuhde (Korhonen &

Puukari 2013, 98). Yleensäkin monikulttuurisessa ohjauksessa ohjaussuhde on keskeisessä asemassa, ja joillekin ohjaustyötä tekevästä on saattanut muodostua tärkeä henkilö, jonka kanssa luottamuksellinen suhde on muodostunut (mt., 98).

Koulutuksessa on tarkoitus saada vertaisuudesta voimaa. Vertaisryhmissä voi jakaa kokemuksia, tunteita tai ratkaisuja saman tyyppisiä asioita kokeneiden ihmisten kanssa (Alitolppa-Niitamo & Sirkiä 2007, 10). Luotettavat ihmissuhteet sekä toisilta saatava tuki vahvistavat hyvinvointia ja ihmiset tarvitsevat empatiaa, huolenpitoa, kannustusta ja luottamusta sekä uutta tietoa eri elämäntilanteissa (Alitolppa-Niitamo, Kerkkänen, Lee, Novitsky, Säävälä & Zandkarimi 2014, 4). Näitä voidaan saada esimerkiksi ryhmätoiminnan avulla. Vertaisryhmän piirteitä ovat samankaltainen elämäntilanne, halu jakaa sekä saada tietoa ja kokemuksia, kunnioitus ryhmän muita jäseniä kohtaan, halu auttaa toinen toisiaan tasavertaisesti, yhteinen päämäärä sekä halu löytää ratkaisuja yhteisiin kysymyksiin. (Alitolppa-Niitamo ym. 2014, 4.)

Vertaistuen ajatus voidaan tuoda myös tapaamiseen. Jos opiskelijoita tulee tapaamiseen enemmänkin, on hyvä luoda mahdollisuus myös siihen, että opiskelijat pääsisivät vaihtamaan kuulumisia keskenään. Keskustelua tapaamisessa voidaan myös ohjaajien toimesta viedä siihen suuntaan, että opiskelijat pääsevät yhteisesti keskustelemaan koulutuksen jälkeisestä ajasta. Oma ajatukseni tapaamiseen oli, että olisin ottanut opiskelijoita muutaman henkilön ryhmissä kanssani juttelemaan siitä, mikä koulutuksessa oli hyvää ja mitä he ovat koulutuksen jälkeen tehneet. Tämä olisi herätellyt miettimään ja muistelemaan koulutuksessa opittua, mikä mahdollisesti helpottaisi kyselyyn vastaamista. Tämä jäi kuitenkin toteuttamatta, koska opiskelijoita saapui paikalle vähän, ja keskustelu pysyi yleisessä kuulumisten vaihdossa opiskelijoiden ja ohjaajien välillä.

5 POHDINTA

5.1 Kysely ja mahdolliset jatkotutkimuksen aiheet

Muotoilemani kyselyn avulla voidaan kerryttää tietoa, joka auttaa koulutuksen kehittämisessä. Vaikka tapaamisen järjestäminen vaatii resursseja, näen se kuitenkin tärkeäksi, jos kyselyä halutaan toteuttaa. Lisäresursseja tapaamisen ja kyselyn järjestämiseen voisi saada esimerkiksi koulutuksen harjoittelijoista.

Kyselyn teettämistä olisi tärkeää jatkaa, jotta voidaan saada tietoa koulutuksen toimivuudesta pidemmältä aikaväliltä. Mahdollisia tutkimuksen kohteita voisi olla esimerkiksi eroavatko miesten ja naisten kokemukset koulutuksesta, onko merkitystä sillä, kuinka kauan opiskelija on ollut Suomessa kurssille osallistuessaan tai sillä mitä opiskelija on opiskellut tai tehnyt ennen kurssille osallistumista. Kyselylomake alkaa näitä tekijöitä kartoittavilla kysymyksillä, ja jos aineistoa kerättäisiin useana lukukautena näitä tekijöitä olisi mahdollista tutkia.

Kehittämisideoita tai kriittistä palautetta kyselyistä nousi esiin melko vähän. Tähän voi olla useita syitä, mutta tutkijana jäin miettimään sitä, mikä vaikutus sillä on, että kyselyyn vastattaessa ohjaajat ovat paikalla, ja kieliavustajat auttavat vastaamisessa. Voiko tämä vähentää kriittisen palautteen antamista? Oma kielitaitoni rajoittuu suomeen ja Englantiin, joten en voinut teettää kyselyä muilla kuin näillä kielillä. Kieliavustajia tarvittiin tulkkamaan ja auttamaan vastaamisessa, jotta myös muiden, kuin suomea tai Englantia osaavien opiskelijoiden olisi mahdollista vastata kyselyyn ja antaa palautetta.

Toisaalta samalla menetelmällä kerätään myös koulutuksen loppupalautte. Toimintaympäristö huomioon ottaen, se että avustajat auttoivat vastaamaan, oli luontevaa ja jopa välttämätöntä. Ilman kieliavustajien apua opiskelijat olisivat jo lähtökohtaisesti olleet epätasa-arvoisessa asemassa ja kyselyyn olisivat mahdollisesti vastanneet vain sellaiset opiskelijat, jotka osaavat jo paljon suomea tai vaihtoehtoisesti Englantia. Samaa kielelliseen haasteeseen olisin törmännyt myös muissa menetelmissä, kuten haastattelussa.

Tällä kertaa vastaajista puolet oli jatkanut Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen jälkeen kotoutumiskoulutukseen, ja mielenkiintoinen jatkotutkimuksen kohde olisi, onko

näin vain tällä kertaa kyselyyn vastanneiden keskuudessa, vai onko tulos yleistettävissä. Toisin sanoen mihin kohtaan Avaimet Onnistumiseen sijoittuu opiskelijoiden koulutuspolulla.

Pidemmällä aikavälillä voitaisiin tarkastella myös sitä, onko eri lukukausina koulutuksessa olleiden vastauksissa yhteneväisiä teemoja. Tällä kertaa kyselyistä nousi esiin erityisesti kielen merkitys. Myöskin kielenoppimisen merkitystä voitaisiin tutkia syvemmin, esimerkiksi tarkastelemalla miten eritasoiset suomen kielen osaajat kokevat kielenoppimisen kurssilla. Näin tarkkaa tietoa ei kuitenkaan pelkästään tämän kyselyn avulla saada, vaan se vaatisi oman jatkotutkimuksensa.

5.2 Tapaaminen

Tapaamisen järjestämisen haaste on, että se vie jonkin verran resursseja. Opiskelijoiden kutsuminen tapaamiseen sekä se, että tapaamiseen saataisiin paikalle ohjaajia sekä kieliavustajia voi olla aikataulujen puolesta haastavaa. Tärkeäksi näen sen, että tapaamisessa olisi paikalla joku opiskelijoille tuttu ohjaaja sekä mahdollisia kieliavustajia ryhmän tarpeen mukaan.

Tapaaminen mahdollistaa sen, että kyselyn tarkoitusta tai sen kysymyksiä voidaan tarkentaa, ja vastaamiseen liittyviä kielellisiä haasteita pienentää. Toinen vaihtoehto, jolla kyselyyn voidaan saada vastauksia, on kääntää se opiskelijoiden äidinkielelle ja lähettää esimerkiksi Facebookin kautta. Kyselyn kääntäminen olisi periaatteessa mahdollista esimerkiksi koulutuksen kieliavustajien avustuksella, mutta haastavaa siitä tekisi se, että myös vastaukset olisi käännettävä. Toisaalta myöskään tapaamisen tarkoitus ei ole pelkästään kerätä tietoa koulutuksen toimivuudesta, vaan se on opiskelijoille mahdollisuus tavata toisiaan sekä ohjaajia. Tapaaminen voi olla tärkeä vertaistuen ja ylipäättänsä tuen näkökulmasta. Koulutuksen aikana ohjaajista voi tulla opiskelijoille tärkeitä henkilöitä, joihin luotetaan ja joilta voi pyytää apua mietittyttäviin asioihin.

Siihen miksi opiskelijoita saapui tapaamiseen vähän, voi olla useita syitä. Yksi syy voi olla se, että tapaamisen tarkoitus on jäänyt epäselväksi tai sitä ei ole koettu tärkeäksi. Jälkikäteen pohdin myös sitä, olisiko tapaamiseen saapunut useampia opiskelijoita,

jos kutsu olisi tullut joltakin muulta ohjaajalta, ei harjoittelijalta. Viestin kuitenkin välitti opiskelijoille toinen, heille tuttu ohjaaja, ja kutsusta kävi ilmi, että muitakin ohjaajia on tulossa tapaamiseen. Se, että tapaamisesta ja kyselystä kerrotaisiin jo koulutuksen päättyessä, voisi auttaa saamana opiskelijoita paikalle.

Kyselystä selvisi, että suurin osa vastaajista oli pitänyt yhteyttä, mutta yhteydenpidon taso ei kaikilta osin selvinnyt. Yhteinen tapaaminen voisi mahdollisesti toimia myös opiskelijoiden yhteydenpitoa lisäävänä tekijänä.

5.3 Muita näkökulmia opinnäytetyön aihepiiriin

Tutkimuksessa aiheen rajaaminen on tärkeää, ja tämänkin opinnäytetyön aihepiireihin mahdollisia lähestymistapoja olisi ollut monia. Tässä tuon esiin lyhyesti kaksi näkökulmaa joihin tämä opinnäytetyökin voidaan liittää. Nuorisotyö ja kotoutumisen moniulotteisuus, jotka jäivät raportissa melko vähälle, mutta ovat vaikuttaneet tutkimuksen taustalla.

Nuorisotyöllinen näkökulma on tässä tutkimusraportissa jäänyt melko vähälle. Nuorisolain mukaan nuoriin lukeutuvat alle 29-vuotiaat (Finlex 2016). Tämän määritelmän mukaan Avaimet Onnistumiseen –koulutuksen opiskelijatkin ovat nuoria. Monikulttuurinen nuorisotyö on laaja käsite, ja kärjistettynä se voidaan nähdä kahdella eri tavalla: sillä voidaan tarkoittaa joko koko nuorisotyön kentän läpäisevää työtettä ja suhtautumistapaa tai se voidaan nähdä omana erillisenä kokonaisuutenaan (Nieminen 2013, 296). Monikulttuurisen ohjauksen periaatteisiin nuorisotyössä kuuluu vapaaehtoisuus, saavutettavuus ja yhdenvertaisuus, jatkuvuus, kokonaisvaltaisuus, kulttuurisensitiivisyys, sukupuolisensitiivisyys, rasisminvastaisuus sekä yhteistyö (mt., 300-302). Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyyttä on tässäkin raportissa käsitelty osana Avaimet Onnistumiseen –koulutuksen toimintatapoja. Haluaisin nostaa edellä mainituista periaatteista esiin vielä kokonaisvaltaisuuden, joka on Avaimet Onnistumiseen –koulutuksen yksi vahvuus. Kokonaisvaltaisuuteen liittyy se, että nuori kohdataan ainutkertaisena, kaikkine ominaisuuksineen ja elämänsisältöineen (mt., 301). Myös Avaimet Onnistumiseen –koulutuksessa nuoret kohdataan yksilöinä, elämäntilanne, toiveet ja tarpeet

huomioiden (ks. Jyvälän kansalaisopisto 2014). Kokonaisvaltaisuus näkyy myös koulutuksen sisällöissä, joihin sisältyy esimerkiksi arjentaiteihin ja elämänhallintaan, kouluttautumiseen ja työllistymiseen, sosiaalisiin verkostoihin ja vuorovaikutukseen, kulttuuriin ja ympäristöön liittyviä teemoja.

Olen käsitellyt opinnäytetyössä paljon kotoutumista ja siihen liittyvää koulutusta. Täytyy kuitenkin huomioida, että kotoutuminen on paljon muutakin. Kotoutuminen on vuorovaikutuksellista ja kaksisuuntaista. Sopeutumiseen liittyy sen kaksisuuntaisuus: myös yhteiskunnan ja sen eri organisaatioiden tulee vastata maahan muuttaneiden ja uusien tilanteiden tarpeisiin (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 6). Kotoutuminen on pitkäkestoista ja jatkuvaa, ja vaikka sitä voidaan erilaisten toimenpitein ja palveluin tukea, tapahtuu kotoutumista vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa, erityisesti arjen tilanteissa ja lähiyhteisöissä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017a).

5.4 Opinnäytetyön hyödynnettävyys

Laadullisen tutkimuksen voidaan sanoa ennemminkin löytävän ja paljastavan tosiasioita, kuin todentaa jo olemassa olevia väitteitä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157). Näin ollen tutkimus ei pyrikään yleistämään tuloksia, vaan tuomaan asioita esiin. Laadullisessa tutkimuksessa sen kelvollisuudesta ei kerro kerätyn datan määrä, vaan enemmänkin analysoinnin laatu ja mitä aineistosta saadaan irti ja johtopäätökset, joihin aineiston tulkinnalla päästään (Hakala 2015, 20). Tässäkin opinnäytetyössä, vaikkakin aineiston keruu on toteutettu kyselyllä, joka on ehkä tyypillisempi menetelmä määrälliselle tutkimukselle, on kiinnitetty huomiota siihen, mitä teemoja vastauksista nousee esiin yksilötasolla, joka taas viittaa laadulliseen otteeseen. Toisaalta aineistoa on katsottu myös siitä näkökulmasta, ovatko nousseet teemat havaittavissa useista eri vastauksista ja niitä on myös peilattu koulutuksen loppupalautteeseen.

Tämän raportin alussa totean, että työtäni voidaan hyödyntää koulutuksen kehittämiseen, rahoitushakemuksen tekemiseen sekä sillä voidaan tuoda lisätietoa työyhteisöön. Osa esiin tuomistani kehittämissuhteista on sellaisia, joihin muutokset ovat jo tapahtuneet muutoin, kun tämän opinnäytetyön pohjalta. Esimerkiksi se, että kou-

lusta järjestetään viitenä päivänä viikossa. Rahoitushakemuksen tekoon tällä opinnäytetyöllä tuotettu tieto ei välttämättä ole riittävää. Jos kyselyn teettämistä jatketaan, voitaisiin sillä saada pidemmältä aikaväliltä tietoa, jota voitaisiin hyödyntää myös rahoitushakemuksessa.

Olin ajatellut saavani enemmän vastauksia kyselyyn järjestämäni tapaamisen avulla. 8 vastaajaa verrattuna syksyn koko opiskelijamäärään, tarkoittaa vajaata kolmasosaa. Vaikka 8 vastausta on melko pieni aineistona, nousi niistä kuitenkin koulutuksen kehittämisen kannalta oleellista tietoa esille. Se, että samoja asioita on mainittu useissa vastauksissa, tai sekä kyselyssä että koulutuksen loppupalautteessa, tuo esille tuotujen asioiden tärkeydelle vahvistusta ja sitä kautta opinnäytetyölle luotettavuutta. On kuitenkin huomattava, että yksilön näkökulmakin on tärkeä ja arvokas.

Tämä opinnäytetyö saattaa toimia asioita keskusteluun nostavana. Kielenopetuksen määrä, naisten ja miesten ryhmien yhdistäminen tai opetukseen käytettävissä olevat tilat ovat tärkeitä aiheita, joita varmasti koulutuksessa jo pohditaan, mutta jotka tämä työ nostaa vielä enemmän esille. On kuitenkin huomattava, että jokainen lukukausi on erilainen ja se, mitä tällä kertaa kyselystä nousi esille, ei tarkoita sitä, etteikö seuraavan lukukauden kohdalla esiin nousseet teemat voisi olla erilaisia. Tästä syystä tarvitaan jatkuvaa palautteen keruuta opiskelijoiden kokemuksista.

Jatkokolkujen osalta työn tavoite oli selvittää sitä, minne opiskelijat ovat jatkaneet koulutuksen jälkeen. Avaimet Onnistumiseen –koulutus on suunnattu ilman työ- ja opiskelupaikkaa oleville nuorille maahanmuuttajille. NEET-indikaattorilla voidaan kuvata nuorten määrä, jotka eivät ole koulutuksessa tai työssä. (Alatalo, Mähönen & Räisänen 2017, 20). NEET on lyhenne, joka tulee sanoista Not in Employment, Education or Training. Tilastokeskuksen NEET-indikaattorissa ei ole mukana varusmiehiä, mutta esimerkiksi lastaan kotona hoitavat kuuluvat tähän joukkoon. (Alatalo, Mähönen & Räisänen 2017, 20-21.) Halusin selvittää, ovatko opiskelijat koulutuksen jälkeen löytäneet opiskelupaikan, kurssin tai töitä. Opinnäytetyöni ei pystynyt tarjoamaan tähän mitään yleistettävää vastausta, mutta kahdeksan kyselyyn vastanneen osalta tilanne näytti tältä kannalta melko hyvältä: vain kaksi nuorista oli kotona puolivuotta koulutuksen päättymisen jälkeen.

Jäin kuitenkin pohtimaan, kertooko tämä yleisestä tilanteesta. Mitä lopuille kahdeksankymmenelle samana lukukautena opiskelleelle kuuluu? Siirtymät koulusta toiseen, tai koulusta työelämään eivät välttämättä ole täysin mutkattomia. Etenkin pääkaupunkiseudulla, mutta mahdollisesti myös muissa suurissa kaupungeissa oppivelvollisuusiän ylittäneillä maahan muuttaneilla nuorilla on edessään sirpaleinen koulutuskenttä (Kivijärvi, Peltola, Souto 2015, 26). Kotoutumiseen ja koulutukseen liittyen on meneillään paljon erilaisia työryhmiä, valmisteluita ja kokeiluja (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017c, 11-15). Esimerkiksi Kotona Suomessa –hankeessa (ESR 2014-2017) pyritään kehittämään valtakunnallinen palvelumalli alkuvaiheen kotoutumiseen (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017c, 11).

5.5 Oma arvio opinnäytetyöstä

Opinnäytetyötä aloittaessani oletin, että saisin aineistoa kerättyä enemmän. Vastoin käymisten sattuessa jouduin miettimään ratkaisuja, joka taas oppimiskokemuksen näkökulmasta on arvokasta, vaikka ne ovatkin vaikuttaneet siihen, kuinka paljon opinnäytetyöni pystyy tuottamaan uutta tietoa. Kun tapaaminen oli pidetty, ja vastauksia kyselyyn oli tullut vain neljä ja tämän jälkeenkin vain toiset neljä, jouduin miettimään suunnitelmaani uudelleen ja muuttamaan sitä vastaamaan tilannetta. Sain käyttöni koulutuksen loppupalautteen, jota en ole yksityiskohtaisesti tässä opinnäytetyössä käsitellyt, mutta se on ollut tausta-aineistona, johon olen voinut verrata teettämäni kyselyn vastauksia. Aineiston pienuus ei myöskään jälkikäteen ollut niin suuri ongelma, kuin ensin ajattelin. Täytyy muistaa, että yksilön kokemukset ovat tärkeitä ja pieneksi jääneestä aineistosta huolimatta esiin nousi tärkeitä teemoja, jotka osin toistuivat myös eri vastauksissa. Aineiston pienuus laittoi minut pohtimaan myös sitä, mitä kyselyn ja tapaamisen järjestämisen suhteen tulee muuttaa, ja jatko kehittää niitä toimintatapoina.

Analysointi olisi paikoitellen voinut olla syvällisempääkin. Syvällisempi analysointi olisi tarvinnut toteutuakseen vielä jonkin menetelmän, kuten haastattelun, jossa olisi ollut mahdollista esittää tarkentavia ja jatkokysymyksiä.

Opinnäytetyöprosessin aikana olen oppinut paljon. Koko prosessissa suunnitelman kirjoittamisesta työn palauttamiseen meni yli puolivuotta. Tämä on vaatinut pitkäjänteisyyttä sekä aikatauluttamista. Myöskin haasteet aineiston keräämiseen liittyen ovat vaatineet suunnitelmien muuttamista uudelleen ja uudelleen. Opinnäytetyö on antanut mahdollisuuden päästä syventämään teoriatietoa mielenkiintoiseksi kokemistani aiheista. Opinnäytetyöprosessin aikana olen tutustunut laajasti monikulttuurisen työn, kotoutumisen sekä sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisen työn teoriaan. Nämä ovat täydentäneet opintojen aikana aiemmin suoritettuja työharjoitteluita hyvin.

LÄHTEET

Aarnikoivu, Henrietta 2010. Työelämätaidot. Menesty ja voi hyvin. Helsinki: WSOYpro Oy.

Alatalo, Johanna & Mähönen, Erno & Räisänen, Heikki 2017. Nuorten ja nuorten aikuisten työelämä ja sen ulkopuolisuus. Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM-analyyseja 76/2017. Viitattu 13.11.2017. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79182/nuorten%20ty%C3%B6el%C3%A4m%C3%A4%20ja%20sen%20ulkopuolisuus%202017.pdf?sequence=1>

Alitolppa-Niitamo, Anne & Kerkkänen, Heikki & Lee, Ming young & Novitsky, Anita & Säävälä, Minna & Zandkarimi, Mina 2014. Puhutaan kotoutumisesta. Ryhmänohjaajan opas. Heikki Kerkkänen (toim.). Väestöliitto. Viitattu 10.11.2017. <https://vetoverkosto-fi-bin.directo.fi/@Bin/2ab625e249c4c1a60ae6fd79a6755bc2/1510309021/application/pdf/338184/Puhutaan%20kotoutumisesta%20-%20ryhm%C3%A4nohjaajan%20opas.pdf>

Alitolppa-Niitamo, Anne & Sirkiä, Jouni 2007. Monikulttuuriset vertaistuenryhmät. Ohjaajan opas. Ryhmämalli kouluikäisten lasten vanhemmille. Väestöliitto. Viitattu 10.11.2017. <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/7d44e434ebde58a4b38c7666fb934c2a/1510309048/application/pdf/4386235/OhjaajanOpas2-taittoversio.pdf>

Alitolppa-Niitamo, Anne & Säävälä, Minna 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Stina Fågel ja Minna Säävälä (toim.) Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 5-12.

Bahmani, Airin & Honkasalo, Veronika 2016. Kulttuurisensitiivinen sukupuoli. Monikulttuurinen sukupuolisensitiivinen työ settlementiliikkeessä. Settlementiliitto. Settlementi-

julkaisuja 44. Viitattu 15.11.2017. https://setlementti-fi-bin.directo.fi/@Bin/dbaf2c7d1f3cfb8d44f3d95e53beb80d/1510738184/application/pdf/1372953/Kulttuurisensitiivinen_sukupuoli_WEB.PDF

Finlex 2016. Nuorisolaki 1285/2016. Viitattu 22.11.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Finlex 2017. 30.12.2010/1386. Laki kotoutumisen edistämisestä. Viitattu 22.7.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Hakala, Juha T. 2015. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa Raine Valli ja Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 14-26.

Helsingin Tyttöjen talo 2017a. Kulttuurisensitiivisyys. Viitattu 18.11. 2017. <https://tyttojentalo.fi/kulttuurisensitiivisyys>

Helsingin Tyttöjen talo 2017b. Sukupuolisensitiivisyys. Viitattu 18.11.2017. <https://tyttojentalo.fi/sukupuolisensitiivisyys>

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Tammi.

Jauhiainen, Laura 2015. ”Jos sä olet vain kotona, et tiedä mitään.” Maahanmuuttaja-äitien kokemuksia osallisuudesta Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen äiti-lapsiryhmissä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö. Viitattu 20.11.2017. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015110616032>

Jyvälän kansalaisopisto 2014. Rahoitushakemus Opetushallitukselle 27.3.2014. Viitattu. 9.6.2017. <https://view.publitas.com/p222-8285/ao-menetelmat-ja-tyotavat/page/1>

Jyvälän Setlementti ry 2015a. Avaimet Onnistumiseen –koulutus. Viitattu 4.4.2017 <http://www.jyvala.fi/index.php?page=ao-koulutusta-ja-tyoeharjoittelua-nuorille-maa-hanmuuttajille>

Jyvälän Setlementti ry 2015b. Avaimet Onnistumiseen -koulutuksen esittely. Viitattu 5.9.2017. <http://www.jyvala.fi/index.php?page=avaimet-onnistumiseen-koulutuksen-esittely>

Jyvälän Setlementti ry 2015c. Jyvälän esittely. Viitattu 4.4.2017. <http://www.jyvala.fi/index.php?page=jyvaelaen-esittely>

Jyvälän Setlementti ry 2017. Avaimet Onnistumiseen -koulutus. Koulutuksen sisältö-alueet. <https://view.publitas.com/p222-8285/ao-koulutuksen-sisaltoalueet/page/1> Viitattu 14.6.2017

Jyväskylän kansalaisopisto 2017. Maahanmuuttajien koulutus. Viitattu 31.8.2017. <http://www.jyvaskyla.fi/kansalaisopisto/maahanmuuttajakoulutus>

Jyväskylän kaupunki 2017a. Kotoutumispalvelut. Viitattu 14.8.2017. <http://www.jyvaskyla.fi/sosiaalipalvelut/maahanmuuttajat/kotoutumispalvelut>

Jyväskylän kaupunki 2017b. Tilastotietoa. Viitattu 27.7.2017. <http://www.jyvaskyla.fi/info/pahkinankuoressa>

Jyväskylän kaupunki 2017c. Turvapaikanhakijat. Viitattu 28.7.2017. <http://www.jyvaskyla.fi/ajankohtaista/turvapaikanhakijat>

Kansalaistoiminnan keskus Matara 2017. Viitattu 16.11.2017. <https://www.matara.fi/toimijat>

Kivijärvi, Antti & Peltola, Marja & Souto, Anne-Mari 2015. Maahanmuuttajataustaisten nuorten onnistuneiden koulutussiirtymien tukeminen. Teoksessa Mirja Määttä ja Anne Määttä (toim.) Parempia ratkaisuja koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten

tukemiseen. Valtion selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja. 16/2015, 23-26. Viitattu 19.11.2017. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79533/parempia%20ratkaisuja%20koulutuksen%20ja.pdf>

Korhonen, Vesa & Puukari, Sauli 2013. Ohjaussuhteen rakentuminen ja kulttuurienvälinen dialogi. Teoksessa Vesa Korhonen ja Sauli Puukari (toim.) Monikulttuurinen ohjaus ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus, 94-111.

Lautiola, Hannele 2013. Kumppanuutta kotouttamisen kentillä. Esimerkkejä järjestöjen ja viranomaisten yhteistyöstä kotouttamisessa. Viitattu 30.8.2017. http://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4304967/kumppanuutta_kotouttamisen_kentilla.pdf/207909f7-6f0f-40d6-ac19-54c0fd7920cf

Luukkonen, Johanna 2013. Kohti voimaantumista. Maahanmuuttajanaisten elämänhallinnan vahvistaminen voimaantumisteorian näkökulmasta. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 20.11.2017. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/41535>

Maahanmuuttovirasto 2017a. Lehdistötiedote 11.1.2017 ”Maahanmuuttovirasto odottaa kasvua oleskelulupa- ja kansalaisuushakemuksiin.” Viitattu 8.8.2017. http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/maahanmuuttovirasto_odottaa_kasvua_oleskelulupa-_ja_kansalaisuushakemuksiin_71687

Maahanmuuttovirasto 2017b. Lehdistötiedote 11.1.2017 ”Maahanmuuttoviraston vuoden 2016 tilastot: päätöksiä tehtiin ennätysmäärä”. Viitattu 8.8.2017 http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/maahanmuuttoviraston_vuoden_2016_tilastot_paatoksia_tehtiin_ennatysmaara_71657

Maahanmuuttovirasto 2017c. Tilastot ”Ensimmäinen oleskelulupa Suomeen. Päätökset 1/2016-12/2016” Viitattu 8.8.2017. <http://tilastot.migri.fi/#decisions/21205/59?start=552&end=563>

Mehtonen, Tuija 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Teoksessa Pia Lundblom & Jatta Herranen (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 26, 2011, 13-29. Viitattu 14.6.2017. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/12/humak-sos-vahvistaminen-verkko.pdf>

Mikkonen, Anna 2005. Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat: kokemuksia kotouttamistoiminnasta. Teoksessa Anne Alitolppa, Niitamo, Ismo Söderling ja Stina Fågel (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto. 53-71.

Mikkonen, Matti 2016. Somalitaustaisten maahanmuuttajien kokemuksia Avaimet Onnistumiseen -koulutuksesta. Humanistinen Ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016112617651>

Nieminen, Juha 2013. Monikulttuurinen ohjaus nuorisotyössä. Teoksessa Vesa Korhonen ja Sauli Puukari (toim.) Monikulttuurinen ohjaus ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus, 296-307

Nissilä, Leena & Kuparinen, Kristiina 2011. Suomen kielen opetus kotoutumiskoulutuksessa. Teoksessa Kristel Kivisik, Helene Mentula ja Leena Nissilä (toim.) Opas aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2011:5, 25-36.

Opetushallitus 2007. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus. Suositus opetussuunnitelmaksi. Viitattu 5.11.2017. http://www.oph.fi/download/46966_koto_ops.pdf

Opetushallitus 2012. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012. Määräyksen ja ohjeet 2012:1. Viitattu 5.11.2017. http://www.oph.fi/download/139342_aikuisten_maahanmuuttajien_kotoutumiskoulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2012.pdf

Rahikka-Räsänen, Niina & Ryyänen, Sanna 2014. Osallistuminen ja osallisuus lähidemokratiassa. Suomen Setlementtiliitto ry:n Uusi paikallisuus –hankkeen kehitysprojekti osallistumisen ja osallisuuden mahdollisuuksien lisäämiseksi lähidemokratiassa. Setlementtiliitto. Viitattu 14.6.2017. <https://www.innokyla.fi/documents/779703/658008d1-9f65-44e8-8d9d-3b3bfbeeabdd>

Rantala, Irma 2015. Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa Raine Valli ja Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 108-133.

Saukkonen, Pasi 2013. Erilaisuuksien suomi. Helsinki:Gaudeamus.

Schubert, Carla 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Stina Fågel ja Minna Säävälä (toim.) Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 63-77.

Selkokeskus 2015. Selkokieli. Viitattu 14.6.2017. <http://selkokeskus.fi/selkokieli/>

Selkokeskus 2016. Rakenteet. Viitattu 21.11.2017. <http://selkokeskus.fi/selkokieli/selkikirjoitusohjeet/rakenteet/>

Spring House 2017. Maahanmuuttajakoulutus. Viitattu 31.8.2017. <https://www.springhouse.fi/tyovoimapalvelut/maahanmuuttajakoulutus/>

Suomen Setlementtiliitto 2017a. Monikulttuurinen työ. Viitattu 30.8.2017. <https://www.setlementti.fi/toiminta/monikulttuurinen-tyo/>

Suomen Setlementtiliitto 2017b. Setlementtiliitto. Viitattu 29.8.2017. <http://www.setlementti.fi/setlementtiliitto/setlementtiliitto/>

TE-palvelut 2017. Maahanmuuttajien kotoutumispalvelut. Viitattu 14.8.2017. http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/kotoutumispalvelut/index.html

Tuominen, Elina & Valkonen, Annika 2010. Avaimet Onnistumiseen -projekti maahanmuuttajanuorten kokemana. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201002172304>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käytätymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakkoarvioinnin järjestämiseksi. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 17.11.2017. <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2017a. Kotouttaminen.fi -sivusto "Kotoutumisen kaksisuuntaisuus". Viitattu 20.11.2017. <http://kotouttaminen.fi/kotoutumisen-kaksisuuntaisuus>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2017b. Kotouttaminen.fi -sivusto "Kotouttamisen paikallishallinto". Viitattu 20.11.2017. <http://kotouttaminen.fi/paikallishallinto>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2017c. Maahanmuuttajien koulutuspolkujen nopeuttaminen ja joustavat siirtymät -työryhmän loppuraportti ja toimenpide-esitykset. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työelämä. 36/2017. Viitattu 19.11.2017. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80625/TEMjul_36_2017_verkkojulkaisu.pdf

Valli, Raine 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Raine Valli ja Juhani Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 84-108

LIITTEET

LIITE 1: Kysely

1. Ikä / Age:
2. Sukupuoli / Gender: Nainen / Female ☐ Mies / Male ☐
3. Milloin olit Avaimet Onnistumiseen -kurssilla? / When were you on Avaimet Onnistumiseen course?
4. Kauanko olit ollut Suomessa, ennen kuin tulit Avaimet Onnistumiseen -kurssille? / How long had you been in Finland when you started the Avaimet Onnistumiseen course? ☐ alle vuosi / less than 1 year ☐ 1 vuosi / 1 year ☐ 2 vuotta / 2 years ☐ 3 vuotta tai enemmän / 3 years or more
5. Mitä sinä teit ennen Avaimet Onnistumiseen -kurssia Suomessa? / What did you do in Finland before the Avaimet Onnistumiseen course? ☐ Opiskelin, missä? / I studied, where? ☐ Olin töissä / I worked ☐ Olin kotona / I was at home
6. Kuka kertoi sinulle Avaimet Onnistumiseen -kurssista? / Who told you about the Avaimet Onnistumiseen -course? ☐ TE-toimisto / TE -office ☐ Ystävä tai perhe / Friend or family ☐ joku muu, kuka? / Someone else, who?
7. Mitä sinä halusit oppia kurssilla? / What you wanted to learn on the Avaimet Onnistumiseen course?
8. Mitä sellaista opit kurssilla, mistä on ollut apua myöhemmin? / What did you learn on the course that has been useful later?

<p>9. Mistä kurssilla opituista asioista on ollut sinulle hyötyä arjessa? / What did you learn that has been useful in everyday life?</p>
<p>10. Mitä sinä opit suomalaisesta kulttuurista? Onko siitä ollut apua myöhemmin? / What did you learn about Finnish culture? Has it been helpful later?</p>
<p>11. Mitä sinä opit kurssilla Jyväskylässä? / What did you learn about Jyväskylä on the course?</p>
<p>12. Auttoiko kurssi sinua suunnittelemaan mitä sinä haluat tehdä tulevaisuudessa? Esimerkiksi mihin haluat mennä kouluun tai töihin. / Did the course help you plan your future? For example where do you want to work or study?</p>
<p>13. Oletko pitänyt yhteyttä opiskelijoihin, jotka oli sinun kanssa kurssilla? Esimerkiksi Facebook, viesti, soitto / Have you kept in contact with the other students who were on the same course? For example Facebook, message, call</p> <p>☐ Kyllä, miten olet pitänyt yhteyttä? / Yes, how?</p> <p>☐ En / No</p>
<p>14. Oletko käynyt kurssin jälkeen paikoissa missä käytiin kurssin aikana? / Have you visited the same places you visited during the course?</p> <p>☐ Gloria</p> <p>☐ Oiva ja Ilona</p> <p>☐ Suomen käsityönmuseo / The craft museum of Finland</p> <p>☐ joku muu paikka, mikä? / Some other place, which?</p>
<p>15. Mitä sinä teit, kun kurssi päättyi? / What did you do when the course ended?</p> <p>☐ Olin töissä / I worked</p> <p>☐ Opiskelin, missä? / I studied, where?</p> <p>☐ Olin kotona / I was at home</p> <p>☐ Jotain muuta, mitä? / Something else, what?</p>
<p>16. Mitä sinä teet nyt? / What do you do now?</p> <p>☐ Olen töissä / I work</p> <p>☐ Opiskelen, missä? / I study, where?</p> <p>☐ Olen kotona / I'm at home</p>

Jotain muuta, mitä? / Something else, what?

17. Mikä Avaimet Onnistumiseen -kurssissa on hyvä asia? Mitä sinä ajattelet Avaimet Onnistumiseen -kurssista nyt? / What is good about the Avaimet Onnistumiseen course? What do you think about the course now?

18. Onko joku asia mikä kurssilla voitaisiin tehdä toisella tavalla? Mitä haluaisit muuttaa kurssissa? / Is there something that could be done differently on the Avaimet Onnistumiseen course? Is there something you would like to change about the course?

19. Mitä muuta haluat sanoa kurssista? / Is there something else you would like to say about the course?